

Słowniczek terminów indyjskich (głównie sanskryckich)

[Wersja z dnia 23.02.2022]

Poniższą listę opracowano w oparciu o słownik przygotowany przez wilbicieli Baby i zamieszczony na [oficjalnej stronie](#) Organizacji Sathya Sai. Najistotniejsza wprowadzona tu zmiana to dodanie w nawiasach kwadratowych transliteracji przy każdym sanskryckim wyrazie według konwencji [ltrans](#) (zob. też niżej załączony [obrazek](#)). Zapis ltrans oparłem prawie całkowicie o słownik Monier-Williamsa w postaci cyfrowej Louisa Bontesa (niestety już niedostępnego w sieci). To uzupełnienie uwiarogodnia przyjętą uproszczoną transkrypcję, a także pozwala na prostą zmianę polskiej pisowni. W polskiej transkrypcji starano się o jednolitość polecanego wariantu miękkiego (**dź, ć, ś, ri** oraz **n, aj**). Czytelnik może w dopuszczalnych granicach łatwo zmienić tę pisownię, według własnego gustu lub zgodnie z preferencjami praktykowanymi w polskiej literaturze, posługując się formą transliterowaną: **ch** odpowiada **ć** lub **cz**; **j** — **dź** lub **dż**; **M** — **n** lub **m**; **R** — **ri** lub **ry**; **ai** — **aj** lub **ai**; **sh** — **ś** lub **sz** (w sprawie polskiej pisowni sanskrytu zob. także [ten artykuł](#)). Naturalnie, podczas modyfikacji oryginalnej wersji słowniczka usunięto kilka dostrzeżonych błędów oraz dokonano paru uzupełnień i innych zmian. Obecną wersję trzeba jednak traktować jako roboczą. Informacje o zauważonych błędach, a także wszelkie inne uwagi, można kierować na adres kb@astro.umk.pl.

— [KMB](#)

[A](#) [B](#) [Ć](#) [D](#) [E](#) [G](#) [H](#) [I](#) [J](#) [K](#) [L](#) [M](#) [N](#) [O](#) [P](#) [R](#) [S](#) [Ś](#) [T](#) [U](#) [W](#) [Z](#)

A

- abhaja** [abhaya] — nieustrasżoność.
abhimana [abhImAna] — świadomość, przytomność.
abhiszeka [abhiSeka] — ablucje, kąpiel.
abhjasa [abhyAsa] — systematyczna, wytrwała praktyka.
aćala(m) [achała] — nieruchomy; góra, skała.
aćarja [AchArya] — duchowy nauczyciel.
adhara [AdhAra] — wspierające, podtrzymujące; podstawa, baza, podpora.
adharna [adharna] — zło, nieprawość, przeciwieństwo **dharmy**.
adheja [Adheya] — podtrzymywane, przypisane, zawarte; atrybut; przedmiot, obiekt.
adhi [adhi] — nad, z, z góry, na, przy, po, dla.
Adhjatma; -ika [adhyAtmika] — Najwyższy Duch; duchowe, wewnętrzne.
Adi Śesza [Adi sheSa] — 'Pierwotny, początkowy (*adi*)' Śesza.
adwajta [advaita] — niedualizm (niedwoistość); monizm, system filozoficzny oparty na zasadzie jedności stworzenia i Stwórcy.
adwajtin [advaitin] — wyznawca niedwoistości.
adźata [ajAta] — (jeszcze) nie urodzony, nie rozwinięty.
adźna [Aj~na] — polecenie.
adźnana(-i,-in) [aj~nAna] — niewiedza, ignorancja; (ignorant).
Agastja [Agastya] — mędrzec, autor kilku hymnów wedyjskich; gwiazda

Kanopus.

Agni [agni] — bóg ognia.

agni [agni] — ogień, żywioł ognia.

ahara [AhAra] — pokarm, spożywanie jedzenia.

Ahalja [ahalyA] — żona **Gautamy**, jednego z **riszich tretajugi**.

aham [aham] — ja, jam jest; wiedzący.

ahankara [ahaMkAra] — pierwiastek ego, samolubstwo, pycha; dumny, samolubny.

ahinsa [ahiMsA] — niekrzywdzenie, niestosowanie przemocy.

aja [hindi: aya (aia), ang.: ayah] — hinduska niańka.

Ajodhja [ayodhya] — stolica królów linii solarnej (słonecznej, męskiej); tu urodził się i panował **Śri Rama**.

ajśwarja [aiśvarya] — władza, wszechmoc.

ajurveda [Ayurveda] — klasyczna medyczna wiedza Indii.

akarma [akarma(n)] — brak działania, bezczynność; działanie podejmowane bez intencji uzyskania jego owocu, bez liczenia na skutki.

akaśa(m) [AkAsha] — przestrzeń, niebo, eter, najsubtelniejszy z pięciu żywiołów, **bhut**.

akhanda [akhaNDa] — niepodzielne, nieprzerwane, całe.

akrama [akrama] — nieporządek, brak dyscypliny.

akszara [akSara] — niezniszczalne, niezmiennie;litera, dźwięk, sylaba, słowo, sylaba **Om**.

Allach [ang.: Allah] — imię Boga w religii muzułmańskiej. Aby nie ograniczać Nieograniczonego, islam odrzuca wielbienie Boga posiadającego formę.

amba, ambaja [ambA, ambayA] — matka, dobra kobieta; określenie używane dla wyrażenia szacunku.

amma [ammA] — w językach południowych Indii zniekształcony wyraz **amba** często stosowany jako przyrostek imion żeńskich (w tym także bogiń).

amrita(m) [amRta] — nieśmiertelne, niezniszczalne, wieczność, niebo, piękne, ambrozja, nektar nieśmiertelności.

amritaputra [amRtaputra] — dziecko nieśmiertelności.

amritodbhawa [amRtodbhava] — materializacja nektaru.

amśa [aMsha] — część, porcja, udział; podział, dziedziczenie.

anadi [anAdi] — bez początku.

ananda [Ananda] — czysta i trwała błogość, radość, ekstaza.

anandamaja-kośa [Anandamaya kosha] — piąta najsubtelniejsza powłoka (**kośa**) skrywająca **atmę**, powłoka błogości; ponad nią istnieje tylko *maha-ananda*, sama błogość, **atma**.

ananta [ananta] — bez końca (*a[n] + anta*), bezkresne, wieczne, nieskończone.

Andhra Pradeś [Andhra prAdesha] — 'kraj (*pradeśa*) ludu Andhra', stan w Indiach ze stolicą w Hyderabadzie składający się z trzech części: Rayalaseema, Uttar Andhra i Telengana podzielonych dalej na 22 okręgi (dystrykty). W okręgu Anantapur znajduje się **Puttaparthi**.

anga [a~Nga] — część, członek.

Angada [a~Ngada] — **wanara**, syn **Waliego**.
Angiras [a~Ngiras] — imię **risziego**.
anija [anitya] — nietrwały, przejściowy.
anjaja [anyAya] — niesprawiedliwość, nieporządek.
anjatha (anjada) [anyathA (anyadA)] — inaczej, w inny sposób (innym razem, kiedyś).
anna [anna] — pokarm, pożywienie; ćwierć rupii.
annamaja-kośa [annamayakosha] — pierwsza z pięciu powłok (**kośa**) okrywających **atmę**, materialna, związana z pożywieniem; ciało fizyczne.
anna rasa [anna rasa] — sok ryżowy.
anrita [anRta] — nieprawdziwy, fałszywy.
antah, antar, antara [antaH, antar, Antara] — wewnętrzny, w środku, między.
antahkarana(m) [antaHkaraNa] — wewnętrzne instrumenty psycho-somatyczne składające się z umysłu, intelektu, pamięci i ego.
antaratma(n) [antarAtma] — dusza; wewnętrzne uczucia, serce lub umysł.
anu [aNu] — atom.
anubhawa [anubhava] — doświadczenie, przeżycie, uczucie.
anugraha [anugraha] — łaska.
anukula(m) [anukUla(M)] — życzliwy (życzliwość), przyjazny, zgodny z.
anupaś [anupash] — patrzeć na, postrzegać, odkrywać, rozmyślać o.
anuraga [anurAga] — przywiązanie, afektacja, miłość, pasja.
anurakti [anurakti] — głębokie przywiązanie lub uczucie do Boga.
Ańdzaneja [A~njaneya] — **Hanuman** jako syn Ańdzany.
ap [ap] — woda, żywioł.
apara [apara] — niższy, pospolity, inny.
apeksza [apekSA] — oczekiwanie, nadzieja, wymaganie.
aradh [ArAdh] — wielbienie, czczenie; zasługiwać, zabiegać.
aradhana [ArAdhanA] — oddawanie czci, wielbienie bóstwa.
aranja(ka) [araNya; araNyaka] — dzicz, pustynia, las, obca lub odległa kraina (las).
aranjaki [araNyaka] — teksty formalnie i treściowo pomiędzy **brahmanami** i **upaniszadami**; lektury dla pustelników mieszkających w lesie (**aranjaka**), zawierające rozważania mistyczne.
arati [arati] — końcowa część wieczornego obrządku ofiarnego lub **bhadźanów** obejmująca kołysanie światłem, dzwonienie i śpiewanie.
arćana(m) [archana] — rytuały, oddawanie czci.
ardha [ardha] — pół, część; obszar, kraina.
ardżuna [arjuna] — czysty, niesplamiony, biały.
Ardżuna [arjuna] — jeden z pięciu braci **Pandawów**, bohater *Mahabharaty*; przyjaciel i uczeń **Kriszny**, od którego otrzymał *Bhagawad Gītę*.
ariszadwarga [ari SaDvarga] — grupa (*warga*) sześciu (*śad* = **szasz**) wewnętrznych wrogów (*ari*) człowieka (tj. żądza, gniew, chciwość, tępota, zazdrość i pycha; **kama, krodha, lobha, matsarja, moha i mada**).
arpana [arpaNa] — składanie, powierzanie, ofiarowanie, zwracanie.
arta, arti(n) [Arta, Arti(n)] — chory, zraniony, cierpiący, nieszczęśliwy.

arogja(m) [Arogya(M)] — zdrowy (zdrowie).
artha [artha] — dobrobyt, bogactwo.
artharthin [arthArthin] — pragnący bogactwa, samolubny.
asana [Asana] — postawa jogiczna.
asat(ja) [asat(ya)] — fałszywe, nierzeczywiste, nieprawdziwe, złe; zło.
asthipańdzara(m) [asthipa~njara(M)] — klatka z kości (ciało), szkielet.
asti [asti] — istniejące, obecne.
astika [Astika] — człowiek religijny, wierzący w obowiązek, **karmę**, miłość itp.
astra [astra] — broń.
asura [asura] — duch, nieucieleśniony (w odróżnieniu od **rakszasów**) demon; dziecko **Kaśjapy**; wróg bogów.
asztan, aszta(u) [aSTan, aSTA, aSTa(u)] — osiem.
aszaśata [aSTA-shata] — 108.
aszaśata(ka) [aSTa-shata(ka)] — 108 lub 800 (108).
aszti [aSTi] — istota, jądro.
asztottaraśata nama(wali) [ASTottara shata nAma (nAmAvalI)] — 108 (dosł.: osiem ponad sto – **aszta** + **uttara** + **śata**) imion (Boga); por. też **aszaśata**.
aśanti [ashAnti] — niepokój, zamęt.
Aśoka [ashoka] — król; nazwa drzewa o pięknych czerwonych kwiatach; bez (nie czyniący) smutku.
aśram(a) [Ashrama] — pustelnia; etap rozwoju duchowego: **brahmaćarja**, **grihastha**, **wanaprastha** i **sannjasa**.
aśrita [Ashrita] — szukający schronienia, zależny, przestrzegający, mieszkający.
aśwamedha [ashvamedha] — ceremonialna ofiara (*medha*) konia (*aśwa*).
Aśwatthama [ashvatthAmA] — syn Drony.
Atharwaweda [atharvaveda] — czwarta **Weda**.
ati [ati] — nad-, ponad-, super-; bardzo, nadzwyczaj, wyjątkowo.
atithi [atithi] — gość (od przedrostka *at-* znaczącego 'niespodziewanie' a będącego kontrakcją od **ati** – nadzwyczajny).
atma [Atma(n)] — niezniszczalna dusza, prawdziwe Ja, jaźń.
atman [Atman] — najgłębsza jaźń człowieka; Bóg wrodzony, wewnętrzny, boskość zawarta w człowieku.
atmaniwedana(m) [Atmanivedana] — ofiarowanie (*niwedana*) własnej jaźni (duszy) Bogu, całkowite poddanie się Jemu.
atmarama [AtmarAma] — **Rama**, który daje wieczną radość.
atma wićara [Atma vichAra(Na)] — dociekanie wewnętrznej prawdy o **atmie**.
Atri [atri] — mędrzec, autor licznych hymnów wedyjskich, ojciec mędrca **Dattatreji**; gwiazda w Wielkim Wozie.
Aurobindo, Śri (1872–1950) — hinduski filozof, mistyk, autor licznych książek.
awarana [AvaraNa] — zakrywanie, zamykanie; osłona, okrycie, ściana, tarcza.
awatar(a) [avatAra] — inkarnacja, zstąpienie Boga (okres takiego wcielenia).
awidja [avidya] — ignorancja, niewiedza.
awjakta [avyakta] — nieprzejawiony, nieopisywalny.

B

Baba — **Sathya Sai Baba**; ojciec.

bahja [bAhya] — zewnętrzny, poza, obcy, sprzeczny z.
bahumati [bAhya] — nagroda, wielki szacunek (*bahu+mati* – wiele+umysł/myśl) .
bala [bala; bAla] — siła, potęga, moc; chłopiec, dziecko.
Balarama [balarAma] — brat **Kriszny**.
Bali [bali] — władca demonów, wnuk **Prahłady**, upokorzony przez **awatara Wamanę**.
bandhu [bandhu] — pokrewieństwo; krewny, przyjaciel.
bandy [tamil.: bandy] — wóz, zaprzęg wołowy.
bangaramu, bangaru [telugu: baMgaramu] — złoto.
bhadrabhumi [bhadrabhUmi] — miejsce (ziemia) święte.
bhadź [bhAj] — czczenie, uczestniczenie, odczuwanie.
bhadźan [bhAjana] — hinduska pieśń nabożna lub hymn; zbiorowe śpiewanie takich pieśni.
Bhagawad Gita, Bhagawadgita [bhagavad-gItA] — „Pieśń Pana”; wybitny poemat filozoficzny, którego treścią są pouczenia udzielone **Ardżunie** przez **Krisznę** na polu walki; część **Mahabharaty**.
Bhagawan, Bhagawat [bhagavan, bhagavat] — Wzniosły, Pan, Pan Bóg.
Bhagawata [bhAgavata] — nazwa **purany**.
bhakta [bhakta] — wielbiciel.
bhakti [bhakti] — ścieżka oddania, wielbienie, miłość do Boga.
Bharadwadźa [bharadvAja] — słynny mędrzec (**riszi**); jemu przypisywana jest większość wspaniałych hymnów wedyjskich.
Bharat [bhArata] — Indie.
Bharata [bharata] — przyrodni brat **Ramy** (urodzony z **Kajkeji**).
Bharatija [bhAratIya] — Hindus, mieszkaniec **Bharatu**, Indii.
bhauta [bhauta, bhUta] — żywa istota, żywioł, materia.
bhati [bhAti] — światło, splendor; dowód, postrzeżenie, wiedza.
bhawa [bhAva; bhava] — istnienie, **sansara**, uczucia; pojawienie się, narodziny, wytwarzanie, stawanie się.
bhawana [bhAvana] — uczucie oddania, wiara; kontemplacja.
bhawaroga [bhAvaroga] — choroba doczesności.
bhawasagara(m) [bhavasAgara] — ocean (**sagara**) światowego życia.
bhinna, binna [bhinna] — różny, zmienny, przerwany, podzielony.
Bhiszma [bhISma] — bohater **Mahabharaty** ze strony **Kaurawów**.
bhoga [bhoga] — rozrywka, zabawa; przeciwieństwo **jogi**.
bhrama [bhrama] — ułuda, błąd.
bhranti [bhrAnti] — ułuda, fałsz.
Bhrigu [bhRgu] — jeden z dziesięciu mędrców stworzonych przez pierwszego **Manu**, autor **Rigwedy**; imię różnych autorów i postaci.
Bhudewi [bhUdevI] — bogini ziemi.
bhumi [bhUmi] — ziemia, żywioł ziemi.
bhut(a) [bhUta] — żywioł, składnik materialnego świata (ziemia, woda, ogień, powietrze i eter).
bhuwarloka [bhugarloka] — atmosfera.
bidźa [blja] — załączek, „załączek dźwięku” jako podstawowy składnik **mantr**.

bilwa [bilva] — otaczane kultem drzewo, kleiszcze smakowite, klejowiec jadalny.
bodha [bodha] — informowanie; bycie świadomym czegoś, postrzeganie, wiedza, zrozumienie.

Brahma [brahma] — jeden z najważniejszych bogów hinduizmu; stworzyciel w trójcy Brahma-**Wisznu-Śiwa**; prarodziec.

brahmaćari(n,-ja) [brahmachArin,-charya] — pierwszy etap życia duchowego: uczeń, który poświęcił się urzeczywistnianiu wiedzy o **brahmanie**, prowadząc życie w czystości studiuje święte pisma.

brahma-muhurta [brahmamuhUrta] — godzina **Brahmy** (przed świtem, pomiędzy godzinami 3 i 6).

brahman [brahman] — transcendentny absolut, bezosobowa najwyższa niedwoista istność, pierwotne źródło i ostateczny cel wszystkich istnień.

brahmanda(m) [brahmANDa] — kosmiczne jajo (*anda*); wszechświat.

brahmany [brahmaNa] — teksty napisane prozą, pierwsza warstwa **Wed** z komentarzami do **mantr** i opisami ceremonii ofiarnych.

brahmatattwa [brahmatattva] — bezpostaciowy Bóg, zasada **brahmana**.

bramin [brahman(a)] — najwyższy stan społeczny dawnych Indii (kapłani, nauczyciele).

Brigu — zob. **Bhrigu**.

brihat [bRhat] — potężny, rozległy; niebo, makrokosmos, wszechświat.

Brihadaranjaka [bRhadAraNyaka] — nazwa **upaniszady** (por. też **aranjaki**).

Budda [buddha] — książę **Gautama**, ok. 556–480 r. p.n.e., założyciel buddyzmu po osiągnięciu oświecenia (*buddha*).

buddhi [buddhi] — intuicyjna świadomość, intelekt, inteligencja, wrodzona zdolność rozróżniania.

buddhiwadin [buddhivAdin] — racjonalista.

Ć

ćajtanja [chaitanya] — czysta świadomość, świadomość własnego istnienia; duch.

Ćajtanja (1485–1534) — wielki święty, reformator, nauczał ścieżki miłości i oddania **awatarowi Krisznie**, znany także jako Kriszna–Ćajtanja.

Ćajtra [chaitra] — pierwszy miesiąc roku.

ćakora [cakora] — grecka kuropatwa, o której mówi się, że żyje dzięki księżycowemu światłu.

ćakra [chakra] — koło, krąg, dysk; ośrodek.

ćandala [chaNDAla] — wyrzutek społeczny, człowiek zdegradowany, najniższego stanu, parias.

ćandra [chandra] — księżyc.

ćandrajana [chAndrAyaNa] — rodzaj pokuty postnej prowadzonej przez cały miesiąc księżycowy.

ćapati [hindi: capati, chapaTI, ang.: chapat(t)i] — rodzaj naleśników.

ćappals [hindi: chappal] — obuwie, sandały.

ćara [chara] — poruszające się, niestałe, chodzenie.

ćarana [charaNa] — stopa, filar.

ćaritra [charitra] — dzieje, życie, dokonania.

ćatni [hindi: chatni, ang.: chutney] — popularna indyjska pikantna przekąska lub

sos, typowo zawierający składniki kwaśne i słodkie.

ćaturdaśi [chaturdashI] — czternaste.

ćaturjuga [chaturyuga] — albo *mahajuga*, pełny cykl czterech **jug**: **satja**, **treta**, **dwapara** i **kali**.

ćaturmasja [chaturmAsya] — czteromiesięczna asceza.

ćatwaras (ćatur), **ćatasras**, **ćatwari** [chatvAras, chatasras, chatvAri] — cztery (rodz. m., ż., n.).

ćhinna [Chinna] — przerwane, wyrwane, oderwane, ograniczone.

ćidakaśa [chidAkAsha] — **atma**, obszar świadomości absolutnej.

ćinna [telugu: chinna] — zob. **ćhinna**.

ćintamani [chintAmaNi] — 'myślowy klejnot', klejnot spełniający życzenia.

ćintana [chintana] — myślenie, refleksja.

ćit [chit] — świadomość, wiedza; istota podmiotu świadomości.

ćitra [chitra] — wspaniały, cudowny, jasny, różnorodny.

Ćitrakuta [chitrakUTa] — nazwa góry – Cudowny (**ćitra**) Szczyt (*kuta*).

Ćitrawati [chitravatI] — 'Ozdobiona obrazami', nazwa rzeki, nad którą leży **Puttaparthi**.

ćitta [chitta] — serce; narząd uświadomienia; pamięć, myśl; świadomość, podświadomość.

ćitta-ćora [chitta-chaura] — złodziej serc, umysłów.

ćora [chora, chaura] — złodziej.

D

daja [dayA] — litość, współczucie.

dajwa [daiva] — boskie; los, fatum.

dajwanśasambhuta [daiva-aMsha+sambhuta] — urodzony (*sambhuta*) jako cząstka (*anśa*) boskości (**dajwa**).

dakszina [dakSiNa] — opłata, południe (strona świata).

dakszinajana [dakSiNAyana] — półrocze, gdy słońce zmierza ku południowi (lipiec – grudzień).

Dakshinamurti [dakSiNAMurti] — imię ('Forma Południowa') Pana Śiwy jako milczącego nauczyciela. Przedstawia się go siedzącego pod banjanem i w ciszy uczącego czterech riszich u swoich stóp.

dal(a) [DAIa] — gałąź, **sewa dal** - gałąź służebna.

dama [dama] — samokontrola, cierpliwość, wyrzeczenie.

dana(m) [dAna] — dobroczynność.

danawa [dAnava] — demon, **asura**, wróg **dew**.

danda [daNDa] — laska, kij; buława.

Dandaka(ranja) [daNDaka, daNDakAraNya] — nazwa lasu (**aranja**).

daridra [daridra] — biedak.

daridra-narajana sewa [daridra-nArAyaNa seva] — służba na rzecz ubogich.

darpana [darpaNa] — zwierciadło.

darśan(am) [darshana] — akt udzielenia widzenia wielbicielowi; widzenie, widok świętej osoby.

darśana [darshana] — jeden z sześciu podstawowych systemów filozofii dawnych Indii; wgląd.

dasja(m) [dAsya] — ósmy etap duchowej **sadhany**; służenie, postawa **sewy**.
daśa [dasha] — dziesięć.
daśaṅgula [dashA~ngula] — 10 palców (cali?) długości lub w obwodzie.
Daśara [dasharA] — dziesiąty dzień **Daśaratry**, świętowanie zwycięstwa **Ramy** nad **Rawaną**, stąd zwany też *Widźajadaśami*.
Daśaratha [dasharatha] — ojciec **Ramy**, władca Ajodhji.
Daśaratra [dasharAtra] — dziesięć dni (nocy); 10-dniowe święto od nowiu w miesiącu *Aświna* (wrzesień/październik); główna część 12-dniowych obrządków *Dwadaśaha*; zob. też: **Daśara** i **Nawaratra**.
daśawatar [dashAvatAra] — jeden z dziesięciu kolejnych **awatarów**; ostatnich trzech to: **Rama**, **Kriszna** i **Kalki**.
daśendrije [dashendriya] — dziesięć zmysłów.
Dattatreja [dattatreya] — mędrzec, syn **Atriego** i Anasuji.
deha [deha] — ciało materialne, śmiertelne.
dehi(n) [dehin] — mieszkający w ciele człowieka Bóg; ucieleśniony; żywa istota.
dewa [deva] — boski, niebiański; bóg, bóstwo.
Dewaki [devakI] — córka prawdziwej matki **Śri Kriszny**, którą była Dewaka.
dewi [devI] — bogini.
dewudu [telugu: devuD] — bóg.
dhairja [dhairya] — inteligencja, przezorność; odwaga, cierpliwość, stałość.
dhana [dhana] — nagroda, skarb, kapitał.
dhanasahita [dhana-sahita] — dobroczynny.
Dhanwantari [dhanvantari] — bóg medycyny i zdrowia, nauczyciel **ajurwedy**.
dhara [dhara(-A); dhAra(-A)] — posiadający, wspierający, niosący; stumień, zalew, wytrysk, głębia.
dharma [dharma] — droga prawości, właściwe postępowanie, przykazanie boże, obowiązek, kodeks etyczny, natura.
dharmapatni [dharma-patnI] — pani domu, prawomyślna żona.
dhira [dhIra] — nieustraszony, odważny, stały, łagodny, inteligentny, mądry.
dhjana(m) [dhyAna(M)] — medytacja, koncentracja, kontemplacja.
dhobi [hindi: dhobI, dhobi] — pracz/praczka.
dhoti [hindi: dhotI, dhoti] — rodzaj długiego męskiego okrycia noszonego na biodrach.
Dhritarasztra [dhRtarASTra] — ślepy król, ojciec setki **Kaurawów**.
diwja(twa) [divya(tva)] — boskie, niebiańskie, cudowne (boskość).
Draupadi [draupadI] — żona braci **Pandawów**.
drishti [dRSTi] — wzrok, widzenie.
driśja [dRshya] — widzialny, widziany, oglądany.
Dronaśarja [droNAchArya] — Drona jako nauczyciel Kaurawów i Pandawów.
duhkha [duHkha] — smutek, przykrość, ból.
Duhśasana [duHshAsana] — syn **Dhritarasztry**.
dunna [telugu: dunna] — bawół.
Durwasa [durvAsas] — mędrzec znany ze swej porywczosci, syn **Atriego** i Anasuji.
dustara [dustara] — trudny do zdobycia lub pokonania, niezwyciężony.

Duszana [dUSaNa] — imię rakszaskiego dowódcy.

dwajta [dvaita,-A] — dualizm, doktryna, według której jednostka i Bóg są oddzielne.

dwapara juga [dvApara yuga] — era w dziejach świata poprzedzająca współczesną **kali jugę**; w bieżącym cyklu **ćaturjug** skończyła się wraz ze śmiercią **awatara** tej **jugi**, **Kriszny** (ok. 5000 lat temu).

dwa(u), dwe, dwe [dva(u), dve, dve] — dwa (rodz. m., ż., n.).

dwesza [dveSa] — nienawiść, gniew, awersja.

Dżabali [jAbAli] — mędrzec; kapłan **Daśarathy**.

dżada [jaDa] — bezwładna materia, stworzenie, wszystko, co nie jest **sat** ani **ćit**.

dżagadguru [jagadguru] — nauczyciel świata, uniwersalny mistrz.

Dżagadiśa, Dżagadiswara [jagadIsha, jagadIsvara] — Pan Świata.

dżagat [jagat] — zmienny świat przejawiony, nieprawdziwy.

dżagrat [jAgrat] — przebudzony; stan jawy.

dżaja [jaya] - zwycięstwo, wygrana, pokonanie.

dżala [jAla] — woda, żywioł wody (*dżalatattwa*).

Dżamadagni [jamadagni] — ojciec **Paraśuramy**, potomek **Bhrigu**.

Dżambhawan [jAmbavat] — imię przywódcy małp.

Dżanaka [janaka] — król-mędrzec, ojciec **Sity**, małżonki **Ramy**.

Dżanmasztami [janmASTamI] — urodziny (*dżanma*) Pana **Kriszny** przypadające na 8-my (*asztami*) dzień po pełni w miesiącu *Śrawana* lub *Bhadra* (lipiec/wrzesień).

dżapa(m) [japa, jApa] — powtarzanie albo śpiewanie wybranego imienia Pana lub **mantry** z poddaniem ego i z głębokim oddaniem oraz koncentracją.

dżapamala [japamAlA] — korale modlitewne składające się ze 108 paciorków.

Dżataju [jaTAyus] — król orłów lub sępów.

dżej — okrzyk radości lub zwycięstwa (od: *dża* [ja], **dżaja** — zwycięski, zwycięstwo).

dżhula [hindi: jhUlA] — wisząca kołyska, hamak, kołyska; kołysać; kołysanka (pieśń).

dźidźnasu [jij~nAsu] — pragnący wiedzieć, dociekający, sprawdzający, duchowy aspirant.

dźiwa(-i) [jIva (jIvin)] — jednostka (istota żywa), niezrealizowana indywidualna dusza; osoba, człowiek, świadomość „ja”.

dźiwanmukta [jIvanmukta] — człowiek, który osiągnął wyzwolenie (**mukti**) za życia.

dźiwatattwa [jIvAtattva] — pierwiastek życia.

dźiwatma [jIvAtman] — jaźń, dusza, człowiek.

dźjoti [jyoti(s)] — światło (słońca, świtu, lampy, ognia), ogień, jasność.

dźńana(m) [j~nAna] — poznanie, mądrość; wyższa, święta wiedza.

dźńanendrije [j~nAnendriya] — pięć narządów (**indrija**) poznania (zmysłów wewnętrznych): wzrok, słuch, smak, węch, dotyk

dźńani(n) [j~nAnin] — ten, który posiadał **dźńanę**, osoba wyzwolona.

dźńeja [j~neya] — to, co jest poznawane, przedmiot wiedzy.

E

eka(m) [eka(m)] — jeden/jedna (jedno/jednostka), pojedynczy, wyjątkowy.
ekadaśi [ekAdashI] — jedenasta; jedenasty dzień połowy księżycowego miesiąca, uważany za najodpowiedniejszy na post.
ekagrata [ekAgratA] — skupienie na jednym (**eka**), koncentracja, jednolitość.
ekamati [eka-mati] — skupienie umysłu.
ekatwa [eka-tva] — jedność, tożsamość, zbieżność.
ewa(m) [eva(m)] — tak, prawdziwie, tylko; szybki; droga.

G

gaćcha(ti) [gam, gacch, gaccha(ti), gAcchAti] — iść, odchodzić, wyruszać, przychodzić.
gadźa, gadźendra [gaja, gajendra = gaja-rAja] — słoń, król słoń.
Gajatri [gAyatrI] — jedna z najważniejszych **mantr**, strofa z *Rigwedy*, recytowana o świcie, w południe i o zmierzchu.
gajatri [gAyatrI] — najważniejsza miara metryczna w poezji składająca się z 24 sylab.
gana [gaNa] — trzoda, grupa, zastępy (szczególnie służby **Śiwy** pod nadzorem **Ganeśy**).
Ganapati [gaNapati] — Pan **ganów**, **Ganeśa**.
gandha [gandha] — zapach, odór, powonienie; pycha, arogancja; związek.
gandharwa [gandharva] — półbóg, niebiański muzyk.
Gandiwa(m) [gANDIva(m), -Iva] — nazwa łuku **Ardżuny**; łuk.
Ganeśa [gaNesha] — słoniogłowy starszy syn **Śiwy**; jedno z najpopularniejszych bóstw indyjskich, bóg mądrości i przeszkód (stawia je, ale też usuwa).
Ganeśa Ćaturthi [gaNeshachaturthI] — urodziny **Ganeśy** przypadające na czwarty (*ćaturthi*) dzień po nowiu w miesiącu *Bhadra* (sierpień/wrzesień).
Ganga [ga~NgA] — rz. Ganges.
garu [hindi: garu] — ciężki, wybitny; nieżyjący, ś.p. (po nazwisku).
Garuda [garuDa] — niebiański orzeł, wierzchowiec **Wisnu**.
Gautama [gotama, gautama] — imię **riszich**.
ghana [ghana] — niszczyciel; kompletny, zwarty, stały, pełny czegoś, głęboki (dźwięk, kolor).
ghi [hindi: ghi, ang.: ghee] — klarowane masło.
Gita; gita [gItA] — *Bhagawad Gita*; pieśń, wiersz.
go [go] — krowa, byk.
Godawari [godAvarI] — nazwa rzeki.
gopala [gopAla] — pasterz krów; przydomek **Kriszny**.
gopi(ka) [gopI, gopa, gopikA, gopaka] — pasterka lub żona pasterza.
gopura [gopura] — ozdobne wejście do świątyni; brama.
gotra [gotra] — ród, linia rodowa, pokolenie.
Gowinda [govinda] — imię **Kriszny**.
graha [graha] — planeta; otrzymywanie, trzymanie, postrzeganie; chochla, krokodyl.
grama(m) [grAma] — wioska; zbiorowość ludzi; starsza kobieta w rodzinie.
griha [gRha] — służący; dom; domownicy; żona; głowa rodziny.
grihalakszmi [gRha lakSmI] — bogini domu.

grihasta, grahasta(-jam) [gRhasta, grahasta] — drugi etap w wedyjskim życiu człowieka, uduchowione świeckie życie głowy rodziny.

Guha [guha; guhA] — imię przywódcy **Niszadów**; grotą, ukrycie.

guna [guNa] — cechy charakterystyczne, składnik rzeczywistości, typ zachowań; są trzy podstawowe cechy: **sattwa**, **radžas** i **tamas**.

guna-gana [guNA-gaNa] — obdarzony dobrymi cechami.

gunatita [guNAtIta] — wolny od gun, ponad cechami.

Gurkha, Gorkha — lud zamieszkujący Nepal; Gurkhowie zasłynęli jako waleczni i odważni żołnierze najemni.

guru [guru] — czcigodny; duchowy nauczyciel, przewodnik na drodze do wyzwolenia.

Gurupurnima [gurupUrNimA] — święto ku czci nauczyciela (**guru**) pokoleń **Wjasy**, dzień (noc) pełni księżyca (**purnima**) w miesiącu *Aszad* (czerwiec/lipiec).

H

halahala [halAhala] — śmiertelna trucizna (wyprodukowana przez ubijanie oceanu mleka przez bógów i demony).

hansa [haMsa] — łabędź; mityczny wierzchowiec **Brahmy**.

Hanuman [hanuman(ta), hanumat] — syn boga wiatrów **Waju**, jeden z bohaterów *Ramajany*, oddany wielbiciel **Ramy**.

Hari [hari] — imię różnych bogów, szczególnie **Wisnu**.

harina [hariNa] — jeleń.

Hariścandra [harishchandra] — imię różnych autorów i króla z **tretajugi**.

hasta [hasta] — ręka.

Hastinapura [hastinApura] — stolica królów linii lunarnej (księżycowej, tj. 'po kądzieli'), główna scena akcji *Mahabharaty*.

hatha [haTha; hatha] — przemoc, siła, *hathajoga* czyli system ćwiczeń ukierunkowany na zapanowanie nad ciałem lub umysłem; uderzenie, zabicie, zgładzenie (też: *hatyA*).

he [he] — partykuła wykrzyknika, 'o!'

hinsa [hiMsA] — przemoc, krzywdzenie.

hirańja [hiraNya] — złoto.

Hirańjagarbha [hiraNyagarbha] — 'Złoty płód', załączek życia i formy; złote jajo, z którego narodził się **Brahma** jako Stwórca; Promienny (imię boga słońca).

Hirańjaksza i Hirańjakaśipu [hiraNyAkSa, hiraNyakashipu] — demony-bracia ('złotooki' i 'odziany w złoto'), zgładzeni przez **awatarów**

Wisnu: Waraḥę i Narasińę.

hri [hR] — nosić, zawierać.

hrid [hRd] — serc jako miejsce uczuć, dusza, umysł jako miejsce myśli, pierś, żołądek.

hridaja [hRdaya] — serce.

homa [homa] — ofiara dla bogów obejmująca wlewanie do ognia klarowanego masła.

hotra; -i [hotra; hotR] — ofiara, ofiarowanie przez spalenie; składający ofiarę.

I

ićcha(śakti) [ichChA(shakti)] — życzenie, pragnienie (siła woli).

iha [iha] — do tego miejsca, w tym świecie/książce/przypadku, teraz.

Ikszwaku [ikSvaku] — syn **Manu**, pierwszy władca **Ajodhji**, praprzodek **Ramy**.

Indra [indra] — władca bogów i wichrów zwanych **Marutami**, pogromca smoka Writry.

Indradźit [indrajit] — 'Pogromca Indry', syn **Rawany**, Meghanada.

indrije [indriya] — zmysły, organy.

Isa, Issa — właściwe imię Jezusa, które znaczy tyle co **Sai: Iśwara**, Bóg, Absolut (por.: **Iśa**).

iszta dewata [iSTadevatA] — bóg wybrany i wielbiony przez daną osobę.

iszta(m) [iSTa(M)] — upragniony, lubiany, ceniony, uważany za dobry (ulubiona rzecz); poświęcony w rytualnej ofierze; ofiara, święty obrządek.

Iś [Ish] — **Śiwa**, mistrz, pan, najwyższy duch; posiadać, być mistrzem, władać.

Iśa [Isha] — **Śiwa**, potężny, mistrz, władca, władca w niebie; nazwa jednej z **upaniszad** (*Iśopaniszad*).

Iśwara [Ishvara] — Pan, Bóg osobowy, **Paramatma**, Stwórca; **Śiwa** bądź **Wisnu**.

itihasy [itihAsa] — dosł. 'tak (*iti*) naprawdę (*ha*) było (*asa*)', legendy, sagi bohaterskie, opowieści mitologiczne; epepeje **Mahabharata** i **Ramajana**.

J

jadźña [yaj~na] — bardzo rozbudowana rytualna ofiara (w odróżnieniu od **pudży**) bez obiektu czci.

Jadźñawalkja [yAj~navalkya] — jedna z największych osobistości **upaniszad**, kapłan i **guru** króla **Dźanaki**.

Jadźurweda [yajurveda] — **Weda** ofiar.

jaga [yAga] — obrządek z darami ofiarnymi.

Jama [yama] — bóg śmierci, syn **Surji** i brat prawodawcy **Manu**.

jama [yama] — panowanie nad wewnętrznymi zmysłami; zasada moralna.

jantra [yantra] — technika; symbol lub diagram pomocny przy medytacji; narzędzie, maszyna.

jaśo-mahita [yasho-mahita] — cieszący się nieposzlakowaną opinią.

Jaśoda [yashoda] — macocha **Kriszny**, która wychowywała Go od urodzenia.

jatra [yatra] — pielgrzymka, marsz, procesja, podróż; utrzymanie.

joga [yoga] — związek, unia; dyscyplina duchowa.

Judhiszthira [yudhiSThira] — Dharmaradźa, najstarszy z braci **Pandawów**.

juga [yuga] — wiek, jedna z czterech epok w dziejach świata (**krita**, **treta**, **dwapara** i **kali**).

jugadi [yugAdi] — początek (*adi*) **jugi**; zob. **Ugadi**.

jugawatar [yugAvatAra] — **awatar** określonej **jugi**, ery; **Sai**

Baba jest **awatarem** toczącej się obecnie **kalijugi**.

juktahara-wihara(sja) ([yuktAhAra-vihAra(sya)] — umiarkowanie w jedzeniu i przyjemnościach.

jukti [yukti] — połączenie, złożenie, zastosowanie, poprawność, strategia, inteligencja, biegłość.

juwaradźa [yuvarAja] — koronowany książę, następca tronu.

K

Kabandha [kabandha] — demon z otworem gębowym na brzuchu.

Kajkeji [kaikēyI] — trzecia żona **Daśarathy**, matka **Bharaty**.

Kajlas(a) [kailAsa] — święta góra w Himalajach uważana za siedzibę bogów, szczególnie **Śiwy**.

kajwalja [kaivalya] — absolutna jedność, duchowa wolność i niezależność.

kaka [kAka; telugu: kAki] — wrona, krakanie.

kala [kala; kAla; kalA] — niewyraźny, surowy; śmierć, czarny, noc, żelazo; część, 1/16-ta część, jednostka czasu.

kalijuga [kaliyuga] — obecna epoka dziejowa, wiek kali, wiek żelaza, ciemności i zła, charakteryzujący się złymi, bezbożnymi czynami.

Kalinga [kAli~Nga] — imię węża z czasów **Kriszny**.

kaljana [kalyANa] — honorujący, pomyślny, dobroczynny.

Kalki(n) [kalki] — dziesiąty z **daśawatarów** pojawiający się na końcu każdej **ćaturjugi**, na białym koniu z dobytym mieczem, który wyplenia niegodziwców; w obecnej epoce jest Nim **Sathya Sai Baba**.

kalmasza rahita [kalmaSa rahita] — bez skazy charakteru.

kalpa [kAlpa; kalpa] — rytuały, ceremonie; okres w dziejach, dzień i noc **Brahmy**, drzewo w niebie.

kalpataru, kalpawriksza [kalpataru, kalpavRkSa] — niebiańskie drzewo (*wriksza, taru*) spełniające życzenia.

kama(m) [kAma] — żądza, pożądanie, chciwość, pragnienie przedmiotów zmysłowego świata, zmysłowość; miłość (doczesna), przyjemność; przedmiot pragnienia, przyjemności, miłości.

Kamada Dewi [kAmada devI] — bogini spełniająca pragnienia.

Kamadhenu [kAmadhenu] — krowa (*dhenu*) **Wasiszthy** spełniająca wszystkie życzenia.

kanda [kaMda] — rozdział (książki), węzeł, woda, chmura.

Kansa [kaMsa] — król Mathury, niegodziwy kuzyn Pana **Kriszny**.

kantadasa [kanta-dAsa] — ulegający życzeniom kobiet (dosł. szczęśliwy niewolnik).

kantha [kaNTha; telugu: katha] — gardło, szyja, szyjka (naczynia).

Kapila [kapila] — starożytny mędrzec-filozof, propagator **dwajty**, rozdzielności ducha i materii; uważany za niepełnego **awatara**.

kara [kAra] — czynienie, robienie; czyniący; czyn, akt.

karana [kAraNa; karaNa] — przyczyna; narząd, instrument.

karma [karma(n)] — czyn, obowiązek działania; przeznaczenie, los jako skutek czynów w poprzednich inkarnacjach.

karmamarga [karmamArga] — ścieżka wyrzeczenia się owoców czynów.

karmaphala tjaga [karmaphala tyAga] — wyrzeczenie się (**tjaga**) owoców działania.

karmasannjasa [karmasaMnyAsa (-sika)] — porzucenie działania (asceta, ktoś, kto porzucił prace).

karmendrije [karmendriya] — pięć narządów (**indrija**) działania (zmysły zewnętrzne): oko, ucho, język, nos, ręce (krtań, ręce, nogi, odbył i narządy

płciowe).

Karna [karNa] — syn (nieślubny) Kunti, matki pięciu **Pandawów**.

Kartawirja [kArtavIrya] — **Ardżuna**, syn Kritawirji zabity przez **Paraśuramę**.

Karttikeja [kArttikeya] — imię **Skandy**.

karuna [karuNA] — współczucie, litość.

kaszta [kaSTa] — znój, wysiłek; wyczerpujące, trudne.

kaszta [kaSTa] — znój, wysiłek; wyczerpujące, trudne.

Kaśi [kAshi, kAshI] — słynne miejsce pielgrzymek, współczesny Benares.

Kaśjapa [kashyapa] — jeden z siedmiu wielkich mędrców (**riszich**), autor kilku hymnów wedyjskich; miał liczne potomstwo: ludzi, *nagów* (węży), gadów, demonów, ptaków i prawie wszystkich gatunków żywych stworzeń; jako ojciec życia nazywany Pradżapatim — stwórcą; arcykapłan **Ramy**.

katha [kathA] — opowiadanie.

Kaurawowie [kaurava] — potomkowie Kuru, stu synów króla **Dhritarasztry**, w czasie wojny **Mahabharaty** występujący przeciwko swym kuzynom **Pandawom**.

Kausalja, Kauśalja [kausalya, kaushalyA] — matka Śri **Ramaćandry**.

kausała [kausała] - dobrostan, pomyślność, sprawność, doświadczenie.

kawi [kavi] — wieszcz, poeta.

Keśawa [keshava] — imię **Kriszny** jako pogromcy demona Keśi; imię **Wisznu**.

Khara [khara] — brat **Rawany**.

kinnara [kiMnara] — mityczna postać o ciele człowieka i głowie konia lub odwrotnie.

kirtan(a) [kIrtana] — śpiewanie lub recytacja imienia Boga.

kirti [kIrti] — chwała, sława.

Kiszkindha [kiSkindha] — nazwa góry i łańcucha górskiego.

Kodanda [kodaNDa] — łuk **Ramy**, łuk.

ko'ham [ka+aham] — kim jestem?

koel [?] — jedna z kukułek indyjskich (wymowa: koul), eudynamys.

kokila [kokila] — kukułka czarna lub indyjska (często przywoływana w poezji).

kośa (kosza) [kosha (koSa)] — powłoka; jest pięć powłok skrywających **atmę**: **annamaja-**, **pranamaja-**, **manomaja-**, **widźńanamaja-** i **anandamaja-kośa**.

Kośala [koshala, kosala] — kraj.

koti [koTi] — najwyższy punkt, doskonałość; 10 milionów (dawniej była to największa liczba).

kripasagara [kRpAsAgara] — ocean (**sagara**) miłosierdzia, litości (*kripa*).

kriszi [kRSi] — kultywacja, orka, zbieranie (żniwa); ziemia.

Kriszna [kRSNa] — **awatar** wieku **dwapara**, ósmy syn Dewaki i **Wasudewy** wychowany przez **Jaśodę**.

kriszna(paksza) [kRSNa (pakSa)] — ciemny, zły (połowa miesiąca księżycowego po pełni).

krita [kRta] — nazwa pierwszego wieku w dziejach świata, **satja-jugi**.

kriti [kRti] — rodzaj struktury utworu w muzyce karnatackiej; działania; ranienie; nieuczciwy, oszustwo, nadużycie, odrzucenie, ubóstwo.

krodha(m) [krodha] — gniew, nienawiść, awersja.

kror [hindi: karor, krór, ang.: crore] — jednostka liczebności równa 10 milionów czyli 100 **lakhów** (por. **koti**).

kszaja [kSaja] — strata, destrukcja.

kszama [kSama; kSAmA] — zdolność wybaczenia, cierpliwość; szczupły, chory.

kszana [kSana] — chwila, sekunda.

kszatrija [kSatriya] — stan społeczny dawnych Indii skupiający elitę polityczną i militarną.

kszema [kSema] — dobrobyt, szczęście.

kszetra [kSetra] — pole; ciało, w którym **džiwa** zbiera owoce swojej **karmy**.

kszetradźńa [kSetraj~na] — znawca pola; ten, kto zna wszystko, co dzieje się na polu życia.

ku [su] — niepełne, niedostateczne, wypaczone.

kubdźa [kubja] — garbaty; wygięty miecz.

Kubera [kubera, kuvera] — bóg bogactw, namiestnik północy.

kućela [kuchela] — obszarpaniec; złe ubranie.

kumara [kumAra] — syn, chłopiec.

kumbha [kumbha] — dzban, naczynie na wodę.

Kumbhakarna [kumbhakarNa] — 'Dzbanouchy', demon-śpioch, brat **Rawany**.

kunda [kuNDa] — misa, dzban lub inne naczynie na wodę; okrągły dołek na wodę lub palenisko.

kuńdźara [ku~njara; ku~njarA] — słoń; słonica (też: *ku~njarI*).

kupa [kUpa] — źródło, studnia, dół.

Kurma [kUrma] — druga inkarnacja **Wisznu** w postaci Żółwia (który podtrzymał górę **Mandara** w czasie mitycznego ubijania oceanu); żółw.

Kurukszetra [kurukSetra] — rozległa równina niedaleko Delhi, miejsce bitew między **Kaurawami** i **Pandawami**.

kuśa [kusha] — święta trawa o długich ostrych źdźbłach.

Kuśadhwadźa [kushadhvaaja] — imię księcia.

L

labhja [labhya] — osiągalne, do znalezienia; właściwe.

laddu [hindi: lddU, lDDU] — rodzaj słodyczy.

laja [laya] — zlanie się, rozpuszczenie, roztopienie, absorpcja, destrukcja, rozpad, śmierć.

lakh [hindi: lAkh, lakh; ang.: lakh, lac; telugu: lakSa] — jednostka liczebności równa 100 000, **laksza** (zob. też **krór**).

laksza(m) [lakSa; -A] — znak, cel, ofiara; perła; jednostka liczebności równa 100 000.

Lakszmana [lakSmaNa] — przyrodni brat **Ramy**, odznaczający się wiernością i lojalnością, bliźniaczy brat **Śatrughny**.

Lakszmi [lakSmI] — małżonka **Wisznu**, bogini bogactwa.

Lanka [la~Nka] — stolica **rakszasów** na wyspie o tej samej nazwie.

lawanja [lAvaNya] — urok, piękno charakteru.

likhita [likhita] — napisany, naszkicowany; tekst, pismo (święte).

lila [lIIA] — boska rozrywka, gra, sport, cud; wszechświat jest **lilą** Boga.

linga(m) [li~Nga] — cecha, znak; owalny kamień lub zaokrąglony słup

symbolizujący siłę stwórczą; symbol **Śiwy**.

lingobhawa [li~Ngobhava] — narodziny (**bhawa**) **lingi**; termin stosowany na określenie procesu 'rodzenia' **lingi** przez **Bhagawana**

Babę podczas **Mahaśiwaratri**.

lobha(m) [lobha] — chciwość, żądza, niezadowolenie.

loka [loka] — świat; jeden z 3, 7 lub 14 światów (widzialnych i niewidzialnych) zamieszkałych przez żywe istoty.

Lokamata [lokamAtA] — matka wszystkich istot.

M

ma [ma (mA)] — moje, mnie (nie).

mada [mada] — pycha, arogancja; podniecenie.

Madhawa [mAdhava] — imię **Wisnu** i **Kriszny**.

Madhu [madhu] — imię **Śiwy**; imię demona; wiosna; pierwszy miesiąc roku (**Ćajtra**).

madhura [madhura] — słodkie, przyjemne, melodyjny, pełne miłości; słodycz, czerwona trzcina cukrowa, ryż.

Madhusudana [madhusUdana] — 'Pogromca (*sudana*) demona Madhu', przydomek **Kriszny**.

Mahabharata [mahAbhArata] — wielki epos indyjski przedstawiający dzieje wojny pomiędzy **Pandawami** a **Kaurawami**; autorstwo tego dzieła przypisywane jest legendarnemu mędrce **Wjasie**.

mahaprasthana [mahAprasthAna] — wielki (*maha*) marsz (**prasthana**) na śmierć, porzucenie życia, śmierć.

maharszi [maharSi] — wielki (*maha*) **riszi**, mędrzec, arcykapłan.

maharśakti [mahAshakti] — najwyższa energia, moc; potężny (o **Śiwie**).

Mahaśiwaratri [mahAshivarAtri] — nazwa święta, 'Wielka Noc Śiwy', *Śiwaćaturdaśi*, **Śiwaratri** w miesiącu *Magha* (luty/marzec).

mahatma(n) [mahAtman] — „wielka (*maha*) dusza (**atma**)", człowiek wielkiego ducha; pełne szacunku miano dla duchowych nauczycieli i przywódców, np. Mahatma Gandhi.

mahawakja [mahAvAkya] — najważniejsze sentencje wedyjskie, wielka (*maha*) wypowiedź (*wakja*), pouczenie o głębokiej treści, np. **aham brahmasmi** (jam jest **brahman**).

Maheśwara [maheshvara] — Wielki (*maha*) Pan (**Iśwara**); imię wielu bogów, szczególnie **Śiwy** i **Kriszny**.

mahila [mahilA] — kobieta, rodzaju żeńskiego.

mahima [mahiman] — wielki cud; wielkość, potęga, chwała.

Mahomet — zob. **Muhammad**.

maja [mAyA] — ułuda, iluzja, ignorancja.

maja-śakti [mAyA-shakti] — zdolność łudzenia, przesłaniania i rzutowania Boga.

Majtreji [maitreyi] — małżonka mędrca **Jadźńawalkji** znana z wyjątkowej mądrości.

Makara Sankranti [makara saMkrAnti] — wejście (**sankranti**) słońca w znak koziorożca (*Makara*), nazwa święta rozpoczynającego letnie półrocze (**uttarajanę**), 14 stycznia; w południowych Indiach święto plonów, *Pongal*.

mala [mAlA] — korale na nitce, różaniec, naszyjnik, girlanda, ciąg.
mala(m) [mala] — brud, nieczystości (fizyczne i moralne), kał.
malina [malina] — brudny, nieczysty, poplamiony.
mama-kara [mama-kAra] — poczucie czynienia lub posiadania ('ja mam/robię').
manana [manana] — z rozmysłem, myślenie, refleksja, medytacja.
manas [manas] — umysł, psychika.
manawa [mAnava] — człowiek, potomek **Manu**.
mandala [maNDala] — koło, grupa, księga, prowincja.
mandap(a) [maNDapa] — kaplica, pawilon, wiata, tymczasowe zadaszenie lub plac.
Mandawi [mANDavI] — żona **Bharaty**.
Mandara(giri) [mandara (giri)] — święta góra (*giri*), siedziba bogów.
mandir [mandira] — świątynia.
Mandodari [mandodarI] — żona **Rawany**.
mangala(m) [ma~Ngala] — pomyślność, szczęście.
mangalasutra [ma~NgalasUtra] — nić (**sutra**) szczęścia zakładana na szyję narzeczonej, która nosi ją dopóki żyje mąż.
maniszi, maniszin [manISin] — człowiek myślący, mędrzec, uczony bramin, nauczyciel.
manograha [mano-grAha] — ujarzmianie umysłu umysłu.
manohara [mano-hara] — usunięcie, zniszczenie umysłu.
manomaja-kośa [manomayakosha] — trzecia powłoka (**kośa**) skrywająca **atmę**, powłoka związana z umysłem; zob. **kośa**.
mantapa(m) [maNTapa] — **mandap**, otwarta hala lub tymczasowy pawilon albo świątynia.
manthana [manthana] — ubijanie (mleka), rozniecanie ognia przez pocieranie.
Manthara [mantharA] — garbata służąca **Kajkeji**.
mantra [mantra] — wibracja dźwiękowa w formie mistycznego słowa lub formuły pomagająca wyzwolić umysł z oków iluzji.
Manu [manu] — imię praojca ludzkości; syn **Surji**, boga słońca; autor kodeksów prawnego postępowania, *Manu-smriti*; inny Manu pojawia się na początku każdej *manwantary* obejmującej 71 **ćaturjug**.
manuszja [manuSya] — ludzki, użyteczny dla człowieka; człowiek, mężczyzna, mąż, klasa zmarłych przodków.
marga [mArga] — ścieżka, droga.
margosa — drzewo *nim*, miódla indyjska.
Marića [mArIcha] — imię demona z **Ramajany**.
markata [markaTa] — małpa.
marma(n) [marma(n)] — śmiertelne miejsce, czułe miejsce w ciele; sedno czegoś, żywotna część; sekretna właściwość, tajemnica.
martja [martya; martyA] — śmiertelnik; umieranie, śmierć.
Marut [marut] — bóg wiatrów; wiatr.
masdżit [arab.: masjit] — muzułmańskie miejsce lub budowla modlitw, meczet
mata [mAtA] — matka (**matri** w złożeniach).
Matanga [mataMga] — imię mędrca.

matha [maTha] — chata lub cela (ascety lub ucznia), szkoła (młodych braminów);
współcześnie: zakon hinduskich mnichów.

matri [mAtR] — matka boga, człowieka lub zwierzęcia (przypadki
l.p.: **mata**, *mataram*, *matra*, *matre*, *matuh*, *matari*, *he matah*).

matsarja [mAtsarya] — zazdrość, zawiść.

Matsja [matsya] — Ryba, pierwsza inkarnacja **Wisznu**, która zstąpiła, by z
powszechnego potopu wyratować siódmego **Manu**.

mauna(m) [mauna(M)] — milczenie, cisza.

mita-ahara [mita AhAra] — umiar w jedzeniu.

Mithila [mithila] — stolica królestwa Wideha (współczesny Tirhut), rezydencja
króla **Dżanaki**.

mithja [mithyA] — mieszanina prawdy i fałszu; świat nie jest nieprawdziwy (*a-
sat*) lecz *mithja*.

mitra(m) [mitra] — przyjaciel, towarzysz.

moha [moha] — przywiązanie, egoizm, pycha, zaślepienie.

Mohini [mohinI] — 'Zadurzająca żywe istoty', w mitologii indyjskiej kobieca
postać, którą przyjął **Wisznu**, aby odzyskać **amritę**.

moksza [mokSa] — najwyższy cel ludzkiego życia, wyzwolenie i rozwiązanie
wszelkich więzów światowych.

mouna(m) — zob. **mauna**.

mritju [mRtyu] — śmierć, umieranie.

Muhammad (pot. **Mahomet**) — prorok (ok. 571, Mekka – 632, Medyna).

mudita [mudita; -A] — zachwycony, radosny; radość, zadowolenie.

muhurta [muhUrta] — chwila, moment, godzina (równa 1/30 części doby).

mukhja [mukhya] — najlepszy, pierwszy. lider.

mukti [mukti] — uwolnienie, wolność; zob. **moksza**.

mula [mUla] — pierwotna substancja, podstawa, rdzeń, korzeń.

mumukszutwa [mumukSutva] — pragnienie wyzwolenia (w **wedancie**).

muni [muni] — mędrzec, mnich, święty.

murali [muralI] — flet, fujarka.

Muralidhara [muralIdhara] — imię **Kriszny**, 'noszący (**dhara**) flet (**murali**)'.

Murari [murAri] — 'wróg Mury', imię **Kriszny** lub **Wisznu**.

murti [mUrt] — materialna postać, forma, manifestacja, obraz, statua.

N

na [na, nA] — nie, nie ale, aby nie, jak.

nadi [nADI, naDi] — nerw, rzeka, strumień.

naga [nAga, naga] — wąż.

nagara [nAgara] — miejski, urodzony w mieście, cywilny.

nagarasankirtan [nAgara saMkIrtana] — śpiewanie imion Boga w mieście,
chodząc w grupie ulicami.

naja paisa — **paisa**.

najaka [nAyaka] — lider, szef, bohater (przedstawienia), mąż.

nakszatra [nakSatra] — konstelacja na drodze księżyca (takich 'znaków' jest 27
lub 28).

Nala [nala] — przywódca małp (**wanar**).

nama [nAma] — imię, nazwa.
nam(ah) [nam(aH)] — kłaniać, zginać się (pokłony dla).
namas [namas] — pokłon, pozdrowienie ze czcią, adoracja; dar, podarunek.
namaskar(am) [namas kAra] — powitanie, pozdrowienie; wyrażenie słowem i gestem szacunku przez złożenie dłoni w okolicy serca i pochylenie głowy.
namasmarana [nAma smaraNa] — pamiętanie imienia Pana i równoczesna refleksja o Jego chwale.
namaste [namaste] — pozdrowienie typu **namaskaram**; 'ofiarowuję ci mój szacunek'.
namawali [nAmAvalI] — lista, seria (*awali*) imion (**nama**).
namo [namo] — **namas** w złożeniach.
Nandigrama [nandigrAma] — wioska, w której zamieszkał **Bharata** po wygnaniu **Ramy**.
nara [nara] — człowiek.
Narada [nArada] — słynny mędrzec-bard (**riszi**); wędrował przez świat śpiewając imię **Narajany**; uważany za pana i nauczyciela **gandharwów**, niebiańskich muzyków; twórca winy, indyjskiej lutni; przyjaciel **Kriszny**.
Narajana [nArAyaNa] — Pierwsza Osoba, Pan, **Wisznu**.
Narajanaja [nArAyaNAya] — być lub postępować jak **Narajana**.
naraka [naraka] — czyściec, piekło.
Narasinha [narasiMha] — Człekolew, **awatar Wisznu**, który zgładził niegodziwego ojca **Prahlady**, **Hiranjakaśipu**.
nasti [nAsti = na+asti] — nie ma.
nastika [nAstika] — ateistyczny; ten, kto cierpi na chorobę niewiedzy.
nata [nATa; naTa] — taniec; aktor, tancerz.
nataka [nATaka] — gra (w przedstawieniu), tańczenie, aktor, tancerz; przedstawienie.
Nataradża [nATarAja] — Król Tańca, imię **Śiwy** tańczącego **tandawę**.
natha [nAtha] — pan, obrońca, właściciel; mąż.
nawa [nava] — dziewięć.
Nawaratra [navarAtra] — dziewięć (*nawa*) pierwszych dni **Daśaratry** poświęcone czczeniu bogini wiedzy **Saraswati** i bogini siły Durgi (**Parwati**).
neti, neti [neti; na+iti?] — nie to, nie to.
netra [netra] — oko.
nidhi [nidhi] — podawanie (pożywienia), pojemnik, morze, magazyn, bogactwo.
nididhjasana [nididhyAsana] — wzmożona i powtarzana medytacja.
nidra [nidrA] — sen.
nijama [miyama] — panowanie nad zmysłami.
nilaja (Nilayam) [nilAya] — miejsce schronienia; człon nazwy **aśramu Sai Baby**, Prasanthi Nilayam.
Nilakantha [nIlakaNTha] — 'Sinoszyi', imię **Śiwy**.
nir [nir] — bez.
nirańdzana [nira~njana] — niesplamiony, czysty, prosty.
nirguna [nirguNa] — bez cech, bez atrybutów.
nirmala [nirmala] — niesplamiony, czysty, jaśniejący, bez grzechu.

nirwana [nirvANa] — wyzwolenie (dosł. uciszony, zgaszony, bez życia).

nirwikalpa [nirvikalpa] — wolny od zmian i różnicowań.

Niszada [niSAda] — dzikie plemię myśliwych, rybaków i rabusiów.

niskama [niSkAma] — bez pragnień, bezinteresowny; działający bez własnego interesu.

nisztha [niSTha; -A] — nastawienie na, poświęcenie się czemuś; dawać, stałość, umiejętność, wybitny.

niti [nIti] — moralność.

nitja [nitya] — odwieczny, wrodzony, ciągły, ustalony, obowiązkowy; morze, ocean.

niwarin [nivArin] — rozpraszanie, usuwanie, powstrzymywanie.

niwritti [nivRtti] — odsunięcie się, nieprzywiązanie.

njaja [nyAya] — rozsądek, logiczna argumentacja, właściwe podejście, uniwersalna reguła.

nutana [nUtana] — współczesny, młody, świeży, nowy, tj. ciekawy, obcy.

O

OM, AUM [om] — sylaba będąca najważniejszą **mantrą**; pierwotny dźwięk znany też jako **pranawa, akszara i omkara**.

omkar(a) [omkAra] — wymawianie, recytacja **OM**.

P

pada [pAda] — stopa.

padanamaskar [pAda namas kAra] — pokłon (*namas*) do stóp i ich dotknięcie lub ucałowanie.

padasakta [pAda-sakta] — przywiązany do stóp, oddany stopom.

padi [malaj.: padi, ang.: paddy] — ryż (zwłaszcza niełuskany), pole ryżowe.

padasewana(m) [pAda-sevAna] — służenie stopom (Pana).

padaswanta [pAdasvanta] — dozgonnie oddany stopom (Pana).

padmasana [padmAsana] — postawa (*asana*) lotosu (*padma*), siedzenie ze skrzyżowanymi nogami.

paisa, paise [hindi: paisA] — moneta (1/100 rupii) w Indiach, Nepalu i Pakistanie.

pajasa(m) [pAyasa] — potrawa przyrządzana z ryżu i mleka.

Pandawowie [paNDava] — pięciu synów króla Pandu: **Judhiszthira**,

Bhima, **Ardżuna**, Nakula i Sahadewa; zwyciężyli **Kaurawów** w wojnie *Mahabharaty*.

pandal [tamil.: pantal] — namiot, szopa, prowizoryczne zadaszenie, szczególnie na publiczne spotkania.

pandit(a) [paNDita] — uczony, nauczyciel.

Panduranga [paNDura~NgA, -a] — imię bogini i kilku autorów.

pañća [pa~ncha] — pięć.

pañčanga(m) [pa~nchA~NgA] — kalendarz astronomiczno-astrologiczny, almanach.

Pañćawati [pa~nchavaTa, -I] — las u źródeł **Godawari**.

papa(m) [pApa] — zły, wadliwy; grzech, zły uczynek, grzeszny postępek.

para [para] — wyższy, ponad, najlepszy.

parabrahma(n) [parabrahman] — najwyższy duch albo **brahman**.

Param-dźjoti [param-jyoti] — najwyższe objawienie, najwyższe światło, boska inteligencja.

parama [parama] — najwyższy.

paramahansa [paramahaMsa] — asceta najwyższego formatu.

paramartha [paramArtha] — najwyższy cel; służba innym.

Paramatma [paramAtman] — „nad-dusza”, najwyższe Ja, prawdziwa boska natura, jedno we wszystkim.

parameszthi(n) [parameSThi(n)] — najwyższy lub główny bóg (imię dowolnej najwyższej istoty, stojący na czele, główny).

Paraśurama [parashurAma] — 'Rama z toporem', szósta inkarnacja **Wisznu**.

Parikszit [parIkSit] — król, wnuk **Ardżuny** (od [parIkSzA] – badanie, próba, test).

paritrana(ja) [paritraNa] — rartowanie, ochrona, samoobrona.

parnaśala [parNashAlA] — chata pokryta liśćmi (*parna*).

paroksha [pArokSa] — niedostrzegalne, tajemnicze.

paropakara [paropakAra] — dobroczynność, pomaganie innym.

pars — wyznawca parsizmu, religii Zaratusztry.

Parwati [pArvatI] — córka Himawana (personifikacji Himalajów), małżonka **Śiwy**; znana też jako Gaura(-i), Uma, Sati, Kali i Durga.

paśu [pashu] — zwierzę, bydło, bestia (też stado zwierząt).

Paśupati [pashupati] — 'Pan Zwierząt', **Rudra** lub **Śiwa**.

pataka [paTaka; pATaka] — obozowisko, pół-wioska; część wioski.

pataśala [pAThashAlA] — szkoła (od: *patha* — czytanie, recytacja, *śala* — bycie w domu, zagroda).

pati(wrata) [pAti, pati(vratA)] — mistrz, pan, mąż, żona (kobieta cnoty, wierna żona).

patra [patra] — naczynie, miska, kubek, talerz, posiłek (na talerzu); kanał lub rzeka.

pawitra(m) [pavitra] — środek do oczyszczania, modlitwa oczyszczająca (rzecz oczyszczona); miód, woda.

pedda [telugu: pedda] — wielki, starszy.

phala [phala] — owoc, pestka; skutek, zysk lub strata; dar.

pipilika [pipIlika] — mrówka.

pitha [pITha] — piedestał, taboret, krzesło, ławka.

pitri, pita [pitR, pitA] — ojciec (przypadki l.p.: *pita, pitaram, pitra, pitre, pituh, pitari, he pitah*; mian. l. podw.: *pitarau* – rodzice, matka i ojciec).

prabhatam [prabhAta] — świt, rano.

Prabhu [prabhu] — Pan, Mistrz; określenie **Brahmy, Wisznu, Śiwy, Indry, ...**

Prahlada [prahlAda] — święty syn **Hiranjakaśipu**, króla demonów.

prakanti [prakAnti] — najwyższe piękno, jasność, piękno wzmocnione miłością.

prakriti [prakRti] — natura; pierwiastek bytu; nietrwały materialny świat wypełniony pięcioma żywiołami.

pralaja [pralaya] — koniec, okresowy rozpad wszechświata.

prana [prANa] — witalne powietrze, dech, żywotność.

pranajama [prANAyAma] — powściągnięcie prany, praktyka kontrolowanego wstrzymywania oddechu.

pranam(a) [praNam (praNAma)] — kłaniać się, pozdrawiać (pokłon, pozdrowienie).

pranamaja-kośa [prANamAya kosha] — druga powłoka skrywająca duszę, powłoka tchnień życiowych; zob. **kośa**.

pranawa [praNava] — pierwotna sylaba **OM**, dźwięk uznawany za najdoskonalszy przejaw **brahmana**.

prapańca(m) [prapa~ncha] — zewnętrzny świat stworzony z pięciu (**pańca**) żywiołów.

prapatti [prapatti] — pobożne poddanie, oddanie.

prarabdha [prarabdha] — rozpoczęty, podjęty; przedsięwzięcie.

prasad(a,am) [prasAda] — poświęcony pokarm; korzystny.

prasawa [prasava] — poczęcie, zapłodnienie, urodzenie.

prasthana [prasthAna] — odejście, marsz (por. **mahaprasthana**).

praśanti (Prasanthi) [prashAnti] — najwyższy spokój (człon nazwy **aśramu Bhagawana Sai**, Prasanthi Nilayam), odpoczynek.

praśnottara [prashnottara] — pytanie (*praśna*) i odpowiedź (**uttara**).

pratjah [pratyah] — odpowiadać.

pratjaha [pratyaaha; pratyaAha] — codziennie; mówić coś w obecności.

pratjahara [pratyaAhAra] — wycofanie, odcięcie (szczególnie zmysłów od zewnętrznych czynników).

pratjaksza [pratyakSa] — bezpośrednio postrzegalne, widoczne, przejawione, rzeczywiste.

prawaćana [pravachana] — wygłaszanie, głoszenie. wykład, recytacja; święte pisma; elokwencja.

praweśa [pravesha] — wstąpienie, wejście.

prawartana [pravartana] — nastawienie, aktywność, postępowanie.

prawritti [pravRtti] — działania w świecie, przywiązanie.

prema [prema] — czysta, szcera, niezmienna miłość do wszystkich istot.

Prema Sai Baba — ostatnie, trzecie wcielenie **awatara** wieku **kali**, który ma się urodzić w latach dwudziestych XXI wieku w indyjskim stanie Karnataka.

premaswarupa [prema svarUpa] — ucieleśnienie miłości.

prija(m) [priya(m)] — lubiany, drogi, chciany, własny, (zgodnie, przyjemnie).

prithiwi [pRth(i)vi] — ziemia, żywioł ziemi.

pudźa [pUjA] — rytualne oddawanie czci Bogu w postaci antropomorficznej lub symbolicznej.

punja [puNya] — dobry uczynek; święty.

pura [pura; pUra] — miasto, forteca, zamek, rezydencja, ciało; zadowalające, pełne, nabrzmiące.

Purandara [puraMdara] — imię **Śiwy**, **Indry** i **Agni**.

purany [purANa] — dosł. stary, staroindyjskie święte pisma zawierające legendy i podania.

puratana [pUrAtana] — należące do przeszłości, dawne, starożytne; zużyte, starożytni (ludzie), stara legenda.

purna(m) [pUrNa] — kosmos; pełny, wypełniony, zadowolony.

purna-awatar [pUrNAvatAra] — **awatar** z pełną mocą Pana Boga.

purnačandra [pUrNachandra] — pełnia księżycy.

puṇahuti [pUrNAhutI] — pełna ofiara.

puṇakumbha(m) [pUrNakumbha] — symboliczna ofiara z przystrojonym naczynia (**kumbha**) na przywitanie szacownej osoby; pełny dzban lub inne naczynie, szczególnie z (święconą) wodą.

puṇima [pUrNimA] — dzień (noc) pełni księżycy.

Puruṣa; puruṣa [puruSa] — Najwyższy Pan, stwórcyca wszechświata; istota, osoba, mężczyzna, jaźń, duch, świadek.

puṇusartha [puruSArtha] — cel życia człowieka: **dharma, artha, kama** lub **mokṣa**.

Puruṣottama [puruSottama] — najwyższy (**uttama**) wśród **puṇuṣ**; określenie najwyższego Ja, Pan wszystkich.

puṣṭaka [puṣṭaka] — książka.

Puṣpaka [puSpaka] — nazwa latającego rydwanu.

Putana [pUtanA] — demonica.

putra(ka) [putra(ka)] — dziecko, syn, chłopiec (chłopczyk, synek).

putrakameṣṭi [putrakAmeṢṬi] — ofiara składana w domu (*ameṣṭa* od: [amA + eṢṬa]) w celu otrzymania małego dziecka (**putraka**).

putri(ka) [putri(ka)] — córka (mała córka).

Puttaparṭhi — miejsce urodzenia **Sathya Sai Baby**, który powiedział, że dawna nazwa, Puttawardhini, znaczyła 'wciąż przybywające (*wardhini*) mrowiska (*putta*)', zaś obecna oznacza 'miejsce promienności (*parṭhi*)'.

R

radža [rAja] — król, monarcha, najlepszy wódz.

radžas, radžo-guna [rajas, rajoguNa] — pasja, aktywność, pożądanie, egoizm.

radžobuddhi [rajobuddhi] — namiętny intelekt.

raga [rAga] — przywiązanie; upodobanie, harmonia, melodia.

ragi [rAgA, hindi: raji] — gatunek zboża popularny w południowych Indiach.

rakṣa(na) [rakSa(Na)] — obrońca, strażnik, ochrona.

rakṣasa [rAkSasa] — demon; głównym miejscem zamieszkania tego plemienia była **Lanka** a ich władcą — **Rawana**.

rakṣita [rakSita] — chronione, pod opieką.

Rama, Ramačandra [rAma, rAmachandra] — **awatar tretajugi**, bohater *Ramajany*, syn **Daśarathy** i **Kausalji**; zniszczył demoniczne plemię **rakṣasów** i zgładził niegodziwego **Rawanę**.

rakti [rAkti] — przywiązanie, afektacja, oddanie przyjemnościom.

Ramajana [rAmAyaNa] — „Wędrownica (*ajana*) Rami”; wielki epos literatury sanskryckiej autorstwa słynnego świętego **Walmikiego**.

Ramakriṣṇa Paramahansa (1836–1886) — wielki mistyk hinduski, odnowiciel tradycji, mistrz **Wiwekanandy**.

Ramanawami [rAmanavamI] — urodziny Pana **Ramy**, 9-ty (*nawami*) dzień po nowiu w miesiącu **Čajtra** (marzec/kwiecień).

rani [rANi] — królowa.

rasa [rasa] — sok, esencja, słodycz; język, smak (pożywienia lub uczucie estetyczne), urok, przyjemność.

rata [rata] — zadowolony, zachwycony, oczarowany, przywiązany, oddany czemuś.

ratha [ratha, rAtha] — rydwan, wojownik, ciało; przyjemność, radość, miłość, uczucie.

rati [rati; rATi] — przywiązanie, afekt; wojna, bitwa.

Ratnakara [ratnAkara] — nazwisko rodowe rodziny Raju (Radżu).

ratri [rAtri; telugu: rAtri] — noc.

Rawana [rAvaNa] — demon, wcielenie i symbol sił zła w **Ramajanie**.

Riçika [RchIka] — ojciec **Dżamadagniego**.

Rigweda [Rgveda] — **Weda** hymnów pochwalnych.

rik [Rch, Rk] — hymn lub święty werset z *Rigwedy*.

rina [RNa] — dług, obowiązek, ujemna liczba; uciekinier, winny.

riszi [RSi] — wielki uczony, mędrzec; osoba wiodąca życie bez pragnień, oczyszczona **dżapą i dhjaną**.

Riszjamuka [riSyamUka, RSyamUka] — nazwa pasma gór.

Riśjaśringa [RshyashR~Nga] — imię mędrca z czasów **Ramaćandry**.

riti [Rti] — sposób postępowania.

ritu [Rtu] — pora roku, ustalony czas, epoka, okres.

roga [roga] — choroba.

ruçi [ruchi] — gust, upodobanie, światło, kolor, piękno; pobudzać pragnienie.

rudra [rudra] — płacz, wycie, szczekanie, ryk, dzikość; przerażający, straszny, okropny (o niektórych bogach).

Rudra [rudra] — wedyjski bóg destrukcji, wojny i burzy, w swoim pomyślnym aspekcie nazywany **Śiwą**; .

rudrabhu(mi) [rudrabhU(mi)] — miejsce kremacji zwłok, cmentarz.

rudraksza [rudrAkSa] — suszony owoc jako koralik do różańca; różaniec (**mala**); roślina o tej nazwie ('o oczach **Rudry**').

rupa [rUpa] — forma, kształt, postać.

rupa wardżita [rUpa varjita] — ten, kto pojął bezforemny aspekt boskości; dosł. przucił (*vardżita*) formę (**rupa**).

S

sabha [sabhA] — zgromadzenie, spotkanie, party, stowarzyszenie; publiczne miejsce spotkań.

saććidananda [sachchidAnanda] — zob. **sat-çit-ananda**.

sadguna kranta [sadguNa krAnta] — wykazujący się (*kranta*) godnymi pochwałą cechami.

sadguru [sadguru] — prawdziwy (**sat**) nauczyciel (**guru**).

sadhaka [sAdhaka] — osoba na ścieżce duchowej, aspirant duchowy.

sadhana [sAdhana] — dyscyplina, praktyka duchowa, np. modlitwa.

sadhu [sAdhu] — prawomyślny, oddany, mądry (oświecony) **sadhaka**; święty.

sadżdżana [saj-jana] — dobry lub mądry człowiek, szacowny; *sat+dżana* = mądry+osoba.

sagara [sAgara; sagara] — ocean; trujący.

Sagara [sagara] — imię króla **Ajodhji**.

saguna [saguNa] — z cechami, atrybutami.

sahadźa [sahaja karma] — naturalny, wrodzony.

sahaja karma [sAhaya] — naturalne działanie takie jak oddychanie.

sahana [sahana] — tolerancja, wytrwałość.

sahasranama [sahasranAma] — 1000 imion Boga.

sahita [sahita] — z, połączony z, razem z, z towarzyszeniem czegoś.

Sai Baba — zob. **Sathya Sai Baba**

saisza [saISa(H)] — tamta.

sajudźja [sayujya] — unia, połączenie się z Bogiem.

sakara [sAkAra] — posiadający formę, kształt; piękny.

sakha [sakha] — przyjaciel, towarzysz.

sakhja(m) [sAkhja] — przyjaźń.

sakszatkara [sAkSatkAra] — mający jasne postrzeżenie (od: *sa+aksza(t)*, *akshi - oko*); wyraźna realizacja, uświadomienie, samorealizacja.

salokja(m) [sAlokya] — przebywanie w tej samej sferze lub świecie; mieszkanie w niebie z wizją Boga.

sama [sama (sAma)] — uczciwość, kontrola umysłu, każdy, dowolny, taki sam, równy, płaski, dobry, łatwy, pełny; (surowy, podobieństwo).

samana [samAna] — taki sam, jednakowy, podobny, równy, równomierny, powszechny, generalny, uniwersalny, prawy, dobry.

samaćara(m) [samAcAra] — nowina, informacja; zwyczaj, zwykły sposób; zachowanie, praktyka.

samadhi [samAdhi] — doskonała równowaga, spełnienie, zjednoczenie, najwyższy stan medytacji; stan błogości; sanktuarium lub grobowiec świętego.

samaszti [samaSTi] — społeczeństwo, zbiorowość, kolektywne istnienie, całość, przeciwieństwo **wjaszti**.

Samaweda [sAmaveda] — **Weda** pieśni.

sambhaszan [sambhASa(Na)] — łaska słuchania świętej osoby.

samiti [samiti] — komitet, zgromadzenie, organizacja, towarzystwo.

samjak [samyak, samyag, samya~nch] — właściwe, prawidłowe.

sammoha [sammoha] — oszołomienie, zaćmienie umysłu, zgiełk.

sampurna [sampUrNa] — pełny, cały, kompletny, całkowicie wypełniony, spełniony.

sanatana, sanathana [sanAtana] — starodawny, odwieczny, bezpoczątkowy.

sanatana dharma [sanAtana dharma] — odwieczna religia, odwieczna droga prawości; indyjska nazwa hinduizmu.

sanćita [saMchita] — nagromadzenie; gęste, grube, często praktykowane.

sandeha [saMdeha] — wątpliwość.

sandeśa [saMdesha] — przesłanie, nauka, pouczenie.

sandhja(wandana) [saMdhyA(vandana)] — codzienne obrządki religijne o brzasku, w południe i przy zachodzie słońca.

Sandźaja [saMjaya] — częste imię własne (np. doradca króla **Dhritarasztry**); zwycięski; zwycięstwo, podbój.

sandźiwa [saMjIva] — ożywiający; akt przywrócenia życia; nazwa góry, którą niósł **Hanuman**.

sanga [sa~Nga, saMga] — kontakt, spotkanie, towarzystwo.

sanhita [saMhitA] — kolekcja wierszowanych **mantr** wedyjskich i tekstów ofiarnych; jedna z czterech **Wed**.

saniśwara [saMIshvara] — demon zwątpienia, pan (**iśwara**) wątpliwości (san).

sanjoga [saMyoga] — unia, połączenie, kontakt.

sankalpa [saMkalpa] — zamiar, postanowienie, pragnienie; boska wola, łaska.

sankhja [saAMkhya] — jeden z systemów filozoficznych, na którym opiera się m.in. praktyka **jogi**; zadowolenie.

sankirtan [saMkIrtana] — śpiewanie **bhadźanów** w grupie.

sankramana [saMkramaNa] — przejście; wstąpienie słońca w znak zodiaku.

sankranti [saMkrAnti] — wstąpienie słońca w znak zodiaku; początek **uttarajany**.

sannidhi [saMnidhi] — bliskość, obecność; widzialność, egzystencja, otrzymanie.

sannjasa(m) [saMnyasa] — wyrzeczenie, nieprzywiązanie, porzucenie światowych więzów.

sannjasi(n) [saMnyAsin] — czwarty etap rozwoju duchowego; asceta prowadzący wyrzeczony tryb życia.

sansara [saMsAra] — koło narodzin i śmierci; obiektywny zmienny świat, istnienie w świecie.

sanskara [saMskAra] — wrodzone skłonności związane z poprzednimi wcieleniami; obrzęd, ceremonia, sakrament.

sanskriti [saMskRti] — kultura; doskonalenie, formowanie.

sanskryt [saMskRta] — język starożytnych **Wed** i innych świętych pism Indii; wyrafinowany (np. język).

santosza [saMtoSa] — szczęście, zadowolenie, spokój.

sapta [sapta] — siedem.

Saraju — zob. **Śaraju**.

Saraswati [sarasvatI] — małżonka **Brahmy**; bogini retoryki; mityczna rzeka.

sarathi [sArathi] — powożący rydwanem (**ratha**), woźnica.

sarwa(m) [sarva] — wszystko, cały; wszech-.

sarwabhuta [sarva-bhUta] — wszystkie istoty.

sarwada, sarwatra [sarvada, sarvatra] — zawsze, wszędzie.

sarwadharma [sarvadharmā] — symbol jedności wszystkich religii w formie stylizowanego pięciopłatkowego lotosu.

sarwadźana [sarva-jana] — każda osoba

sarwantara, sarwantarjami [sarvAntara, sarvAntarAtaryAmi] — będący we wszystkim, wszechobecny, powszechna Dusza.

sarwawjapi(n) [sarva-vyApin] — wszechobecny, wszechprzenikający.

sat [sat] — rzeczywistość, byt, istoty; dobro, mądry, rzeczywisty, szacowny, piękny; to, co się nie zmienia.

sat-çit-ananda, saçćidananda [sat chit Ananda, sachchidAnanda] — byt-świadomość-błogość lub istnienie-wiedza-błogość, najwyższe szczęście.

Sathya Sai Baba — **awatar** obecnego wieku **kali** w swoim drugim wcieleniu (po **Śirdi Sai Babie**); trzecim będzie **Prema Sai Baba**.

sati [satI] — dawny hinduski zwyczaj spalenia się kobiety na stosie, zwykle po

śmierci męża.

satja(m) [sAtja] — prawda, która nie zależy od czasu, przestrzeni, ani od **gun**.

satja-juga [satya yuga] — pierwsza, najdłuższa, z epok dziejowych świata, wiek prawdy i prawości, znany też jako **krita juga** lub Złoty Wiek.

satjam-śiwam-sundaram [satyam shivam sundaram] — prawda-dobro-piękno.

satjaswarupa [satya svarupa] — ucieleśnienie (**swarupa**) prawdy.

satprawartana [sat-pra-vartana] — dobre działania.

satsang(a), satsangha [sat sa~Nga, saMga, saMgha] — dobre towarzystwo, spotkanie.

sattwa, sattwaguna [sattva, sattvaguNa] — prawda, siła, żywotność, światłość, zrównoważenie, czystość.

sattwabuddhi [sattvabuddhi] — zrównoważony intelekt.

saukhja(m) [saukhya] — dobrostan, wygoda, zdrowie szczęście, radość.

Savitri [savitR] — imię boga słońca (zwł. przed wschodem).

setu [setu] — most, grobla.

sewa [sevA] — bezinteresowna praca dla innych, służba; służba jako oddawanie czci boskości tkwiącej w istotach żywych.

sewak [sevaka] — pomocnik, praktykujący, oddający cześć.

siddhi [siddhi] — niezwykła, nadludzka moc.

sinha [siMha] — lew.

Sita [sitA] — małżonka **Ramy**.

Skanda [skanda] — bóg wojny, syn **Śiwy**, zwany też **Karttikeją**, **Kumarą** lub **Subrahmanją**.

smarana [smAraNa] — wspomnianie, pamiętanie imienia Boga.

smriti [smRti] — w odniesieniu do pism świętych: zapamiętane, przechowane w tradycji (wedyjskie **sutry**, epeje, **purany** i in.).

sneha(m) [sneha] — przyjaźń.

so-ham [so'ham = sa+aham] — ja osobiście; On (*Sa*, **Purusza**) jest mną (**aham**).

soma [soma] — nektar; odurzający napój; księżyc.

sparśa [sparsha] — dotyk.

sparśan [sparshana] — łaska dotknięcia wielkiej osoby.

sriszti [sRSTi] — kreacja, stwarzanie.

sthapana [sthApana] — odnowa, wzmocnienie.

sthiti [sthiti] — podtrzymywanie, utrzymywanie, trwanie.

sthula [sthUla] — wielkie, masywne, grube, materialne (przeciwieństwo **sukszmy**).

stotra [stotra] — oda, hymn chwalebny, wiersz śpiewany.

stri [strI] — kobieta, żona, żeński.

su [su] — doskonałe, właściwe, dobre, piękne, łatwe.

Subrahmanja [subrahmaNya] — imię **Śiwy**, **Wisznu** i **Skandy**.

Sugriwa [sugrIva] — król małp, sojusznik **Ramy**.

sukha [sukha] — łatwy, przyjemny, pomyślny, cnotliwy.

sukszma [sUkSma] — subtelny; maleńki.

sumangala; -i [suma~Ngala; -I] — bardzo pomyślny, przynoszący szczęście; mężatka.

Sumantra [sumantra] — minister i woźnica **Daśarathy**.

Sumitra [sumitra] — druga żona **Daśarathy**.

sundara(m) [sundara(m)] — piękny, czarujący.

suprabhata(m) [suprabhAta] — poranna modlitwa; piękny (*su*) świt (**prabhata**).

Surja [sUrya] — bóg słońca, ojciec czasu; słońce.

suszupti [suSupti] — sen głęboki (bez marzeń), całkowita nieświadomość.

sutra [sUtra] — aforyzm, zbiór krótkich sentencji; nić, sznur.

sutradhara [sUtra-dhAra] — lalkarz (w teatrze kukielkowym), reżyser, architekt, cieśla.

swabhawa [svabhAva] — własna natura, stan lub miejsce.

swa-dharma [svadharma] — **dharm**a odnosząca się do danej osoby lub rzeczy.

swadhjaja [svAdhyAya] — studiowanie, uczenie się i nauczanie, najczęściej świętych pism (np. **Wed**).

swami [svAmi(n)] — pan, władca, mistrz; ten, który jest jednością ze swoją jaźnią, kontroluje swój umysł i zmysły; tytuł osoby będącej w wyrzeczonym porządku życia; duchowy nauczyciel.

swapna [svapna] — stan snu (z marzeniami).

swarga, swarloka [svarga, svarloka] — niebo.

swarupa [svarUpa] — ucieleśnienie; własna natura, postać, forma.

swastika [svastika] — swastyka, archaiczny symbol solarny w kształcie łamanego krzyża.

szasz (szat, szad, szo) [SaS (SaT, SaD, So)] — sześć.

Ś

Śabari [shabarI] — ascetka, uczennica **Matangi**; **Rama** obdarzył ją zbawieniem.

śabda [shabda] — słowo, dźwięk.

śakti [shakti] — aspekt żeński; siła, moc, zdolność, boska energia.

Śakti [shakti] — małżonka **Śiwy, Parwati**.

Śambhu [shambhu] — imię **Śiwy** ('Darzący szczęściem', 'Dobry').

Śankara, Śankaraćarja (788–820) [shaMkara, shaMkarAchArya] — jeden z największych świętych i filozofów Indii ze szkoły **adwajta-wedanty**.

śankha [sha~Nkha] — muszla, koncha.

śanta(m) [shAnta] — spokój, nieporuszoność; łagodny, zatrzymany, powstrzymany.

śanti [shAnti] — pokój, niezmałony wewnętrzny spokój, spokój umysłu, uśmierzenie bólu; dowolny rytuał dla odczynienia zła.

Śarabhanga [sharabha~Nga] — imię **risiego**.

śaraghata [sharagAta, sharAgAta] — wystrzelenie strzały.

Śaraju, Saraju [sharayu, sarayu, sarayU] — rzeka, nad którą leżała **Ajodhja**.

śarana(m) [sharaNa] — schronienie, ucieczka, pomoc, wsparcie, kierowanie.

śaranagati [sharaNAgati] — pełne poddanie się, oddanie.

śarira(m) [sharIra] — powłoka, ciało: widzialne, grube (*sthulaśarira*), subtelne (*sukshmaśarira*) i przyczynowe (*karanaśarira*).

śastra [shastra] — broń (nóż, miecz, strzała); zob. też **śastry**.

śastrawadin [shAstravAdin] — głosiciel, nauczyciel **śastr**.

śastri [shAstrin] — nauczyciel świętej wiedzy, człowiek wykształcony (zwłaszcza

znawca **śa**str).

śastry [shAstra; shastra] — święte pisma, święte teksty obejmujące **Wedy**, **itihasy**, **purany**, **smriti** i in.; reguły moralne i etyczne.

śaśwata [shAshvata] — wieczne, stałe.

śata [shata] — 100, dowolna wielka liczba (setny: *śati*, *śataka*, *śatika*, ponad sto: *śatapara*, 101: *eka(dhikam)śatam*, 200: *śate*, *dweśate*, *dvi-śatam*, *śata-dwajam*, 300: *trini śatani*, *tri-śatani*, *śata-trajam*, 2, 3 %: *dvikam*, *trikamśatam*).

Śatrughna [shatrughna] — przyrodni (urodzony z Sumitry) brat **Śri Ramy**, bliźniak **Lakshmany**.

śawa(m) [shAva] — zmarły, zwłoki, odnoszący się do trupa.

śesza [sheSa] — pozostałość, reszta, ostatek; brak, rezultat, dodatek.

Śesza [sheSa] — boski tysiącgłowy wąż, na którego zwojach spoczywa **Wisnu**; **Adi Śesza**.

śikszana [shikSaNa] — uczenie się, zdobywanie wiedzy; nauczanie.

śinśapa [shiMshapA] — gatunek drzewa; **aśoka**.

śira(s) [shira(s)] — głowa.

Śirdi Sai Baba — pierwsze wcielenie **awatara** wieku **kali**; większość życia spędził w indyjskim stanie Maharashtra w miejscowości Śirdi (ang.: Shirdi); odszedł w 1918 r. zapowiadając uprzednio ponowne przyjście w rejonie obejmującym **Puttaparthi**.

śiszja [shiSya] — uczeń.

Śiśupala [shishupAla] — król z **Bhagawaty**, zajadły przeciwnik **Kriszny**.

Śiwa [shiva] — trzeci bóg hinduskiej trójcy **Brahma**, **Wisnu** i **Śiwa**, bóg rozwiązywania i niszczenia; nazywany też **Paśupatim**, **Śankarą** (Dobroczyńcą), Mahadewą (Wielkim Bogiem), **Maheśwarą**, **Nataradżą** i in.

śiwa(m) [shiva(m)] — pomyślność, dobro.

Śiwaratri [shivarAtri] — 'Noc Śiwy', **Ćaturdaśi**, 14-ty dzień po pełni, tuż przed nowiem księżyca.

śjama [shyama] — o ciemnej karnacji; czarny, niebieski lub zielony; chmura, **kokila**, czarny byk.

śloka [shloka] — werset, maksyma.

śraddha [shraddhA] — wiara; wytrwała wiara w nauczyciela i teksty, które on objaśnia.

śrama [shrama] — znój, harówka, obciążenie, wyczerpanie.

śrawana(m) [shravaNa] — słuchanie (śpiewu, nauk).

śrejas [shreyas, shreyo] — lepszy, najlepszy, doskonały, wspaniały, błogi.

Śri [shrI] — tytuł wyrażający szacunek (dla podkreślenia głębi czci może wystąpić kilkakrotnie przed imieniem); imię **Lakshmi** i **Saraswati**.

Śrimat(i) [shrImat(I)] — czcigodny(a), wzniosły(a); używane jak **Śri** przed imieniem szacownej osoby.

Śrinatha [shrInAtha] — imię **Wisnu**, 'Małżonek **Śri**'.

Śringawerapura [shR~Ngaverapura] — stolica **Niszadów**; miasto nad Gangesem.

Śrutakirti [shrutakIrti] — żona **Śatrughny**.

śru [shru] — słuchać, usłyszeć, wysłuchiwać, być posłusznym, być usłyszonym/nauczonym.

śruti [shruti] — usłyszane; najstarsze objawione święte pisma, **Wedy**; w muzyce: określony podział oktawy, ćwierćnuta.

śubha(m) [shubha] — dobro, piękno, pomyślność.

śuddha; -i [shuddha; -i] — czyste; czystość, świętość, oczyszczanie.

śudra [shUdra] — czwarty, pozbawiony przywilejów stan społeczny dawnych Indii.

Śuka [shuka] — imię syna **Wjasy**, narratora **purany Bhagawata**; papuga.

śukla(paksza) [shukla(pakSa)] — białe, jasne, czyste (połowa miesiąca księżycowego po nowiu).

Śunahśepa [shunaHshepa] — syn **bramina**, który poświęcił sobie w miejsce zaginionej ofiary.

Śurasena [shUrasena] — król Mathury.

Śurpanakha [shUrpaNakhA] — siostra **Rawany**.

śuśrusza [shushrUSA] — pragnienie usłyszenia, szacunek, posłuszeństwo, mówienie.

śwanta [shvAnta] — opanowany, spokojny.

śwasa [shvAsa] — oddech, westchnienie; dyszeć.

T

tala [tAla] — rytm.

taluk [telugu: tAlUkA] — gmina(?).

tamas, tamoguna [tamas, tamoguNa] — głupota, ciemność, bezkrytyczność, ignorancja, bezwład.

tambura [tampUrA] — strunowy instrument muzyczny.

tandawa [tANDava] — nazwa tańca Nataradży (**Śiwy**).

tantra [tantra] — metodyka wykorzystywania **mantr**, magiczne i mistyczne receptariusze.

tapas(s) [tapas, tapa] — żarliwa tęsknota do Boga, żar tęsknoty; dyscyplina wewnętrzna podejmowana w celu pokonania albo 'spalenia w żarze tęsknoty' wszelkich przeszkód na drodze do boskości; wstrzeźliwość, asceza.

tapaswi [tapasvin] — asceta, praktyka ascezy.

tapojukta [tapo-yukta] — praktykujący ascezę.

tarana(m) [tAraNa] — umożliwiający pokonanie trudności, przekroczenie; wyzwalający; bezpieczne przejście.

taraka [tAraka] — (o **mantrze**) ratujca, wyzwalająca.

tat [tat] — owo, tamto, **brahman**.

tattwa [tattva] — pierwiastek, zasada, prawda, istota; w filozofii **wedanty** przyjmuje się, że **tattwa** jest zestawieniem *tad* (**tat**) i **twam**.

tat twam asi [tattvamasi] — 'owym jesteś ty', jedna z najbardziej znanych sentencji filozoficznych (**mahawakjów**), zawarta w **upanisadach**.

tedžas [tejas] — siła duchowa, splendor.

tha [Tha] — głośny hałas.

Thataki [?ThaThakI] — hałaśliwa demonica.

tirtha(m) [tIrtha] — bród, święte miejsce kąpieli; święcona woda.

tiffin [ang.: tiffing] — lekki lunch.

tirthajatra [tIrthayAtrA] — pielgrzymka.

titiksha [titikSa] — czujność, hart, umiejętność jednakowego znoszenia wznoszeń i upadków.

tjaga [tyAga] — wyrzeczenie, poświęcenie.

Tjagaradża [tyAgaRAdja] — imię świętego z przełomu XVIII i XIX w.

tonga [hindi: tANgA] — dwukołowy powóz konny.

trajas (tri), tistras, trini (tri) [trayas (tri), tistras, trINi (trI)] — trzech, trzy, troje (rodz. m., ż., n.).

treta-juga [tretAyuga] — drugi wiek w dziejach świata; w tej **judze** żył **awatar Rama**.

Tridzata [trijaTa] — imię rakszaskiej kobiety przyjaznej **Sicie**.

trimurti [trimUrti] — trzy formy, trójca: **Brahma, Wisznu i Śiwa**.

triśanku [trisha~Nku] — świat stworzony przez **Wiśwamitrę** między ziemią i niebem.

triśula [trishUla] — trójząb (broń **Śiwy**).

tulasi, tulsī [tulasI] — bazylika, bazylika (roślina).

tulja [tulya] — tego samego rodzaju, podobny, podobnie.

turija [turIya] — czwarty; czwarty stan świadomości ponad trzema znanymi: jawą, stanem snu i snu głębokiego; stan absolutnej świadomości nie dający się opisać.

twam [tvam] — owo, ty; stan bytu, rzeczywistość.

U

Ugadi, Jugadi [yugAdi] — hinduski (**Andhra Pradeś, Karnataka, Maharashtra**) nowy rok (zob. też **jugadi**) przypadający na pierwszy dzień miesiąca **Ājtra** w kalendarzu księżycowym; początek wiosny.

Ugrasena [ugrasena] — imię własne kilku księciów.

upadeśa [upadesha] — nauka, duchowe pouczenie, inicjacja.

upadhi [upAdhi] — ograniczenia, uwarunkowania.

upanajana [upanayana] — obrzęd inicjacji (odpowiadający bierzmowaniu).

upaniszady [upaniSad] — „nauki tajemne”; podstawa **wedanty**, ostatniej części **Wed**, omawiająca zagadnienia filozoficzne.

uparati [uparati] — wyciszenie umysłu.

upasana [upAsana] — oddawanie czci lub kontemplacja Boga.

upeksza [upekSa] — obojętność, nie dbanie (o skutki), cierpliwość.

Urmila [UrmilA] — małżonka **Lakshmany**.

utsaha(m) [utsAha] — energia, moc, siła, siła woli, wysiłek, determinacja; radość, szczęście, nić.

uttama [uttama] — najwyższe, główne, najodleglejsze.

uttara [uttara] — odpowiedź; północne (kierunek); późniejsze, przyszłe; ponad, reszta.

uttarajana [uttarAyaNa] — okres, gdy słońce przemieszcza się ku północy (styczeń – czerwiec).

uttirna [uttIrNa] — wyposażony we wszystkie cnoty.

W

wać [vach] — mówić (zob. też **wak**).

wada [vada; vAda; vaDA] — mówienie, mowa, dobre/sensowne mówienie; mowa, dyskurs, rada, kontrowersja, zgoda, płacz, pieśń, dźwięk, odpowiedź,

wyjaśnienie, doniesienie; mały kawałek, kulka, ciastko.

wadžra [vajra] — słynna broń **Indry** (grom).

wahini [vAhinI] — strumień, nurt, rzeka, kanał.

wajdja [vaidya] — lekarz, uczony, ekspert w swojej dziedzinie; medyczny.

Wajkuntha [vaikuNTha] — niebo **Wisznu**.

wajrag(j)a [vairAg(y)a] — nieprzywiązanie, wolność od pragnień (beznamiętność, wyrzeczenie).

wajśja [vaishya] — w dawnych Indiach społeczna klasa (**warna**) obejmująca producentów (rolników, rzemieślników, kupców); chłop.

Wajśwanara [vaishvAnara] — bóg ognia, Agni, ogień trawienny.

Waju [vAyu] — bóg wiatru; wiatr, powietrze.

wak, wać [vAk, vAch] — mowa, język.

Wali [vAlin] — niegodziwy przywódca **wanar**.

Walmiki [vAlmIki] — jeden z największych poetów Indii, twórca **Ramajany**.

Wamadewa [vAmadeva] — imię starożytnego **riszi**.

Wamana [vAmana] — Karzeł, w tradycji piąty **awatar Wisznu**, który przyszedł, by poskromić pychę króla **Bali**.

wanaprastha [vAnaprastha] — trzeci, pustelniczy, okres w życiu człowieka: odsunięcie się od pokus życia na korzyść wyrzeczenia i medytacji.

wanara [vAnara] — 'leśne zwierzę', małpa.

wandana(m) [vandana, -A] — sławienie, oddawanie czci, wielbienie.

wani [vANI] — głos, mowa, słowa.

Waraha [varAha] — Dzik, w tradycji trzeci **awatar Wisznu** (zgładził demona **Hiranjakszę**); odyniec, świnia.

warna [varNa] — klasa społeczna, stan, często nazywana niesłusznie *kastą*: **bramin** (*brahmana*), **kszatrija**, **wajśja** i **śudra**.

warnaśrama [varNAshrama] — etap w życiu człowieka (**aśrama**); *kasta*, **warna**.

Waruna [varuNa] — bóg wód i oceanów; jeden z opiekunów świata.

wasana [vAsanA] — wrażenia; pragnienie, skłonność, impuls, instynkt, przywiązanie (zwłaszcza przenoszone z poprzednich inkarnacji); tradycja.

Wasisztha, Waśisztha [vasiSTha, vashiSTha] — słynny święty (**bramin**), wielki mędrzec z czasów **awatara Ramy**.

Wasudewa [vasudeva; vAsudeva] — imię ojca **Kriszny**; imię **Kriszny** jako syna Wasudewy.

wata [vaTa] — południowoindyjski przysmak.

watsala [vatsala] — uczuciowy w stosunku do własnych dzieci, życzliwy, kochany, czuły.

watsalaja [vAtsalaya] — uczucie, czułość (zwł. w stosunku do własnych dzieci), miłość do.

wedanta [vedAnta] — nauka o prawdziwej naturze rzeczywistości; traktat filozoficzny będący zakończeniem (*anta*) **Wed**.

Wedy, weda [veda] — dosł. wiedza; najstarsze teksty indyjskie, uważane za przesłanie objawione mędrcom przez Boga. Są to poetyckie hymny, **mantry** i inne teksty recytowane lub śpiewane przez **braminów**. Dzielą się na cztery części: **Rigweda** — *weda* wierszy, **Samaweda** — *weda* pieśni, **Jadźurweda** — *we*

da tekstów ofiarnych, **Atharwaweda** — *weda* Atharwana, mistycznego kapłana ognia.

wibhag [vibhAga] — oddział, skrzydło, część, porcja.

wiákszana [vichakSaNa] — przenikliwy, mądry, biegły; widoczny, jasny, promienny, wspaniały.

Wenkata(giri) [ve~NkaTa(giri)] — nazwa świętej góry niedaleko od Madrasu ze świątynią **Kriszny** na szczycie.

Wenkateśwara [ve~NkaTeshvara)] — Pan góry **Wenkata** czyli **Kriszna**.

Wibhiszana [vibhISaNa] — brat **Rawany**, który poddał się **Ramie**.

wibhuti [vibhUti] — popiół; nadludzka moc; obfitość.

wiáara(na) [vichAra(Na)] — wnikliwa analiza, dociekanie, rozróżnianie, samoocena.

wideha [videha] — bezcielesne, subtelne.

widja [vidyA] — nauka, wiedza, **dźnana**.

widjalaja [vidyA-laya] — miejsce nauki, szkoła, koledż.

Widjudźdźihwa [vidyujjihva = vidyut + jihva] — imię **rakszasy**.

Widźaja [vijaya] — bogini zwycięstwa, zwycięstwo.

widźnana [vij~nAna] — wiedza, mądrość, wiedza intuicyjna.

widźnanamaja-kośa [vij~nAnamaya kosha] — czwarta powłoka okrywająca **atmę**, powłoka intelektu; zob. **kośa**.

Wigna [vighna] — imię **Ganeśy**; niszczyciel; przeszkoda.

Wigneśwara [vighneshvara] — aspekt **Ganeśy** — usuwający przeszkody.

wihanga [vihaMga] — wznoszący się w niebo, latający; ptak (*wihaga*), strzała, chmura, słońce, księżyc.

wihara [vihAra] — akt, czyn.

wihita [vihita] — uporządkowany w postępowaniu.

wikalpa [vikalpa] — wybór, alternatywa; niezdecydowanie.

wikarma [vikarman] — zły czyn; nie podejmowania działania; działanie podejmowane z pewną intencją.

wikas [vikas] — rozkwitać, otwierać się, rozdzielać, jaśnieć.

wikirna [vikIrNa] — pełen czegoś, słynny; rozproszony.

wikriti [vikRti] — zmiana, modyfikacja, odmiana.

wimala(m) [vimala] — czysty, niesplamiony, jasny, biały.

wimana [vimAna] — pojazd.

wimoćana(m) [vimochana] — uwolnienie, wyzwolenie.

winaja [vinaya] — zabieranie, usuwanie; prowadzenie, przewodzenie; pokora, właściwe zachowanie.

Winajaka [vinAyaka] — imię **Ganeśy** ('usuwający przeszkody').

wipra [vipra] — mędrzec, uczonec, bramin, kapłan.

wira, wirjam [vira, vIrya] — męstwo.

Wiradha [virAdha] — imię rakszaskiego demona.

wiraga [virAga] — obojętność, bez uczucia, **wajraga**.

Wiroćana [virochana] — bóg słońca, słońce; księżyc; ogień.

Wistirna [vistIrNa] — wysadzany, obdarzony; rozległy, obfity, liczny.

Wisnu [viSNu] — drugi bóg hinduskiej triady **Brahma-Wisnu-Śiwa**, czczony

jako obrońca; nosi wiele imion, m.in. **Wasudewa, Narajana, Hari**.
wiśiszta [vishiSTa] — inny, szczególny, wyróżniający się, wybitny.
wiśisztadwajta [vishiSTAdvaita] — niedualizm warunkowy (z zastrzeżeniem),
ważna szkoła filozoficzna **wedanty**.
wiśranta [vishrAnta] — dobrze osadzony, spoczywający.
wiśwa(m) [vishva] — wszechświat.
Wiśwakarman [vishvakarman] — architekt bogów.
Wiśwamitra [vishvAmitra] — współczesny **Wasiszcie** mędrzec królewskiego
stanu; twórca **mantry Gajatri**.
wiśwasa [vishvAsa] — wiara, zaufanie, poufność, poleganie.
wiweka [viveka] — zdolność rozróżniania, wnikliwość; zdrowy rozsądek.
Wiwekananda (1863–1902) — mistyk hinduski, wyprowadził hinduizm na
Zachód.
wjakta [vykta] — przejawiony, widoczny, rozwinięty, zdobiony, piękny;
specyficzny, indywidualny.
wjakti [vykti] — przejawiający się; (szczególny) wygląd, jednostka, osobowość.
wjamoha [vyAmoha] — ułuda.
Wjasa [vyAsa] — „kompilator”; kompozytor **Wed** i autor **Mahabharaty**.
wjaszti [vyaSTi] — jednostka, indywidualność, część zbiorowości,
przeciwieństwo **samaszti**.
wrata [vrata] — reguła dyscypliny duchowej, ślubowanie, postanowienie
(np. **mauna-wrata** — ślub milczenia).
writti [vRtti] — aktywność, pobudzenie umysłu.
Z
zamindar, zomindar, zomidar [pers.: zamindar] — ziemski właściciel lub
zarządca w Indiach.

Transliteracja znaków *dewanagari* na alfabet łaciński przyjęta w MWSDD —
programie Louisa Bontesa obsługującego cyfrową wersję słownika M-W.
Poniższy rysunek pochodzi wprost z opcji 'Help' tego programu.

Transliteration Harvard Kyoto i ITRANS 5.2

Devn	Itrans	HK	Devn	Itrans	HK	Devn	Itrans	HK
अ	a	a	क	k	k	ट	T	T
आ	A/aa	A	ख	kh	kh	ठ	Th	Th
इ	i	i	ग	g	g	ड	D	D
ई	I/i	I	घ	gh	gh	ढ	Dh	Dh
उ	u	u	ङ	~N	G	ण	N	N
ऊ	U/uu	U	च	ch	c	त	t	t
ऋ	RRi/R^i	R	छ	Ch	ch	थ	th	th
ॠ	RRi/R^i	RR	ज	j	j	द	d	d
ऌ	LLi/L^i	lR	झ	jh	jh	ध	dh	dh
ॡ	LLi/L^i	lRR	ञ	~n	J	न	n	n
ए	e	e						
ऐ	ai	ai						
ओ	o	o	प	p	p	क्ष	kS/kSh/x	kS
औ	au	au	फ	ph	ph	ज्ञ	GY/j~n	jJ
•	M	M	ब	b	b			
:	H	H	भ	bh	bh			
			म	m	m			
			य	y	y			
			र	r	r			
			ल	l	l			
			व	v/w	v			
			श	sh	z			
			ष	Sh	S			
			स	s	s			
			ह	h	h			